

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

Komparace osobní důchodové daně ve vybraných zemích Evropy
Comparison of the Personal Income Tax in Selected European Countries

Student: Karel Staněk

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra financí

Zadání bakalářské práce

Student: **Karel Staněk**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202R010 Finance**
Specializace: **00 Finance**
Téma: **Komparace osobní důchodové daně ve vybraných zemích Evropy**
Comparison of the Personal Income Tax in Selected European Countries

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretické pojetí osobní důchodové daně
 3. Popis legislativy upravující osobní důchodovou daň ve vybraných zemích Evropy
 4. Komparace osobní důchodové daně pro modelové poplatníky
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2000. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
SCHELLEKENS, Marnix. *European tax handbook 2013*. Amsterdam: IBFD, 2013. 988 p. ISBN 978-90-8722-193-5.
ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 5. vyd. Praha: Linde, 2012. 400 s. ISBN 978-80-7201-881-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.“

V Ostravě dne 9. května 2014

.....*Karel Staněk*.....

Karel Staněk

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucí bakalářské práce Ing. Ivetě Ratmanové, Ph.D. za její čas, nesmírnou trpělivost, a cenné rady, kterými mě směřovala k cíli mé práce.

Obsah

1	Úvod	5
2	Teoretické pojetí osobní důchodové daně	7
2.1	Charakteristika a funkce daní	7
2.2	Základní daňové principy	8
2.3	Členění daní	9
2.4	Osobní důchodová daň	10
2.4.1	Historický vývoj osobní důchodové daně	11
2.4.2	Zdanitelný důchod	12
2.4.3	Základ daně a daňová zvýhodnění	13
2.4.4	Sazba daně	14
2.4.5	Daňové zatížení	15
2.5	Sociální pojištění	16
3	Popis legislativy upravující osobní důchodovou daň ve vybraných zemích Evropy	18
3.1	Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Chorvatsku	19
3.2	Osobní důchodová daň a sociální pojištění ve Slovinsku	21
3.3	Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Černé Hoře	23
3.4	Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Albánii	24
3.5	Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Srbsku	25
3.6	Osobní důchodová daň a sociální pojištění v České republice	27
3.7	Komparace legislativ upravujících osobní důchodovou daň	29
4	Komparace osobní důchodové daně pro modelové poplatníky	31
4.1	Srovnání osobní důchodové daně v jednotlivých porovnávaných zemích	31
4.1.1	Komparace osobní důchodové daně v České republice	31
4.1.2	Komparace osobní důchodové daně v Chorvatsku	33
4.1.3	Komparace osobní důchodové daně ve Slovinsku	34
4.1.4	Komparace osobní důchodové daně v Černé Hoře	36

4.1.5	Komparace osobní důchodové daně v Albánii.....	37
4.1.6	Komparace osobní důchodové daně v Srbsku.....	38
4.2	Komparace zatížení jednotlivých typů poplatníků osobní důchodovou daní.....	39
4.2.1	Komparace daňového zatížení osobní důchodovou daní u poplatníka P1	39
4.2.2	Komparace daňového zatížení osobní důchodovou daní u poplatníka P2	42
4.2.3	Komparace daňového zatížení osobní důchodovou daní u poplatníka P3	44
4.3	Shrnutí výsledků komparace osobní důchodové daně pro modelové poplatníky	46
5	Závěr.....	48
	Seznam použité literatury	50
	Seznam zkratek	52
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Problematika zdanění je již od nepaměti tématem častých a pro lidskou společnost velmi citlivých diskuzí. Existence daní je pevně spjata s existencí státu, pro který daně tvoří nejvýznamnější zdroj příjmů. S tím, jak v historii rostl význam státního zřízení, rostla i potřeba vybírat daně.

Mezi jednotlivými typy daní mají velmi specifické postavení osobní důchodové daně. Jsou považovány za spravedlivé a efektivní, protože na rozdíl od ostatních běžně zavedených daní plně zohledňují ekonomickou situaci poplatníka. Osobní důchodová daň se poprvé objevila v roce 1799 ve Velké Británii. Důvodem jejího zavedení byla potřeba státu získat peněžní prostředky pro nákladnou válku s Francií. Další vyspělé země aplikovaly tento způsob zdanění svých obyvatel nejčastěji na konci 19. století, popřípadě v prvních dekádách 20. století. Na území v té době ještě neexistující České republiky byla osobní důchodová daň poprvé zavedena, stejně jako v celém zbytku Rakouska-Uherska, v roce 1849.

Nespornou výhodou osobní důchodové daně je skutečnost, respektuje platební schopnosti poplatníků. Důchodová daň totiž jako jediná umožňuje přímou aplikaci progresivního dopadu na poplatníky s rozdílnou výší příjmů. Z hlediska státu je velmi praktické, že lze vhodným stanovením výše sazeb poměrně snadno a rychle ovlivnit přísun prostředků do státní pokladny.

Země bývalé Jugoslávie spojuje vyjma dlouhé společné historie také skutečnost, že se v posledních letech snaží připojit k Evropské unii. Tento fakt má pozitivní dopad na budování institucionálního prostředí a posilování jednotlivých ekonomik v celé oblasti a přináší nové možnosti pro potenciální investory. Dalším významným faktem je veliká obliba těchto zemí mezi českým obyvatelstvem a stále rostoucí počet lidí, kteří zejména, ale nejen, v Chorvatsku nacházejí nový domov, ve kterém žijí a pracují. Z tohoto důvodu je jistě vhodné se dozvědět něco víc o zdejších daňových systémech a vzájemně je porovnat spolu s daňovým systémem v České republice.

Cílem této bakalářské práce je provést komparaci daňového zatížení a daňové povinnosti u vybraných modelových poplatníků plynoucí ze zdanění osobní důchodovou daní v České republice, Chorvatsku, Slovinsku, Černé Hoře, Albánii a v Srbsku se zaměřením na příjmy ze závislé činnosti. Srovnání bude provedeno na základě legislativních úprav osobní důchodové daně platných ve vybraných zemích.

Práce se bude skládat ze tří na sebe navazujících částí. První část bude koncipována jako teoretický podklad vymezující charakteristiku daní a zvláště se zaměřující na osobní

důchodovou daň a její aspekty potřebné pro vypracování této bakalářské práce. Pozornost bude věnována také problematice příspěvků na sociální pojištění.

Druhá část bakalářské práce bude zasvěcena popisu legislativních úprav osobní důchodové daně platných ve vybraných státech Evropy. V rámci dílčích podkapitol budou uvedeny jednotlivé kategorie příjmů, které v daných zemích tvoří základ daně a dále hlouběji popsána metodika výpočtu daňové povinnosti pro příjmy ze závislé činnosti.

Poslední, třetí část se bude věnovat samotné komparaci daňového zatížení a daňové povinnosti pro modelové typy poplatníků ve vybraných zemích. V této kapitole bude nejprve provedena komparace daňové povinnosti a daňového zatížení vybraných modelových poplatníků v rámci každé z vybraných zemí a následně komparace jednotlivých poplatníků mezi zeměmi.

2 Teoretické pojetí osobní důchodové daně

V úvodní části následující kapitoly budou obecně definovány daně a také základní funkce, které daně ve státě zastávají. V další části textu bude rozebrána klasifikace daní na základě několika různých kritérií. Následovat bude pasáž věnovaná osobní důchodové dani se zaměřením na její obecnou charakteristiku, historický vývoj a také na metodiku výpočtu daňové povinnosti včetně jednotlivých kroků, které jsou s tímto procesem spojeny. Pozornost bude věnována také problematice příspěvků na sociální pojištění hrazené poplatníkem.

2.1 Charakteristika a funkce daní

Daně tvoří nejdůležitější součást příjmů veřejných rozpočtů. V obecném slova smyslu je daň možno chápat jako určitý přesun (transfer) finančních prostředků, který směřuje od soukromého sektoru k veřejnému. Daň lze definovat na základě několika klíčových vlastností, mezi které patří povinnost, nenávratnost a zákonem vymezená podmíněnost jejího odvodu do veřejného rozpočtu. Daň je dále možno charakterizovat jako platbu neúčelovou a neekvivalentní.¹ Neúčelovost reprezentuje skutečnost, že každá dílčí peněžní jednotka vybraná v podobě daně nemá být určena k financování předem stanovené konkrétní věci, ale naopak má být pouze součástí sumy všech příjmů sloužících k financování sumy veřejných statků. Vlastnost neekvivalentnosti ve svém názvu skrývá, že poplatník za uhrazenou daň nemá nárok očekávat konkrétní protihodnotu ve výši jím odvedené daně.

Daň je charakteristická svou pevně danou periodicitou, na základě které může být daň buďto odváděna pravidelně za předem známý časový úsek nebo naopak placena pouze za specifických okolností, které její platbu podmiňují.

Daně plní v ekonomice několik základních funkcí², které je pro pochopení jejich podstaty nesmírně důležité brát v úvahu. Za nejstarší a mnohými autory nejdůležitější bývá považována funkce fiskální, kterou se rozumí způsob získávání peněžních prostředků do veřejných rozpočtů. Tato funkce hrála v průběhu dějin velmi významnou roli, neboť panovníci již od dob středověku využívali daní k financování chodu státu. Funkce alokační je spojena s existencí tržních selhání. Tržní prostředí přirozeně alokuje zdroje neefektivně a alokační funkce proto slouží k financování těch odvětví, která jsou trhem opomíjena.

¹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

² DAVID, Petr. *Teorie daňové incidence*. Brno: CERM, 2007. 112 s. ISBN 978-80-7204-522-8.

Další funkcí je funkce redistribuční, jejíž podstata spočívá v přerozdělování důchodů mezi chudými a bohatými členy společnosti. Její existence je založena na přesvědčení, že trh není schopen sám ze své přirozenosti redistribuovat důchody ve společnosti spravedlivě.

Velkého významu se v daňové teorii dostává rovněž funkci stabilizační, která slouží k neutralizaci negativních vlivů ekonomického cyklu a výkyvů, které ve společnosti způsobují. Státu se díky této funkci dostává mocného nástroje fiskální politiky, kterým může ovlivňovat cenovou stabilitu a také nezaměstnanost. Této funkci však musí být užíváno s rozvahou, protože už samotné změny v nastavení daňového systému jsou výrazným prvkem nestability.

2.2 Základní daňové principy

Daňový systém jakožto množina všech daní vyskytujících se na území určitého státu by měl být vystavěn na dodržování několika základních daňových principů.

Prvním z nich je efektivnost, která z pohledu dopadu na tržní mechanismus znamená nezpůsobování daňové distorze. Distorzí je myšlena změna rozhodovacích procesů ekonomických subjektů v závislosti na změně daňového systému. Na efektivnost je také možno nahlížet z hlediska výběru daní. Stát by měl vytvářet takový daňový systém, který bude obsahovat instituce schopné vybírat daně bez zbytečně vysokých nákladů na straně státu a zároveň musí být systém nastaven tak, aby nevznikaly neopodstatněně vysoké náklady spojené s výběrem a přiznáváním daně ani poplatníkům.

Daně by dále měly pozitivně působit na chování ekonomických subjektů. Tento princip dává tvůrcům daňové politiky možnost nepřímo podporovat míru investic v zemi, ovlivňovat chování subjektů z pohledu preference volného času před mzdou a korigovat příliv peněžních prostředků do ekonomiky působením na mezní sklon subjektů k úsporám.

Klíčovým daňovým principem je spravedlnost. Daně mají ve státě plnit svou redistribuční funkci a přesouvat část důchodu od bohatých subjektů k těm méně bohatým v zájmu udržení stability, kterou samo tržní prostředí navodit bez zásahu státu nedokáže. Spravedlnost je možno členit na horizontální a vertikální. Horizontální spravedlností je myšleno, že poplatníci dosahující stejné úrovně důchodu by přirozeně měli zaplatit stejně velkou poměrnou část svého příjmu na dani. Vertikální spravedlnost tuto skutečnost doplňuje požadavkem, aby subjekty s vyššími příjmy odváděly na daních v absolutním vyjádření více, než subjekty s příjmy nižšími.

Tyto tři základní principy jsou dále doplňovány požadavkem administrativní jednoduchosti a srozumitelnosti a dále také právní perfektnosti a politické průhlednosti.

Právní perfektností je myšleno nastolení jasných pravidel upravujících jednotlivé daně a také vztahy mezi daňovými subjekty tak, aby jednotliví poplatníci nestáli v průběhu jednání se správcem daně v podřízené pozici.³

2.3 Členění daní

Daně je možno členit na základě celé řady rozličných kritérií. Jedním ze základních a mezi veřejností nejznámějších členění je dělení podle vazby daně na důchod poplatníka. Podle této vazby jsou daně rozděleny na přímé a nepřímé. Přímé daně jsou poplatníkem hrazeny na úkor jeho důchodu a platí, že je nemůže přenést na cizí subjekt⁴. Jedná se zejména o daně majetkové a důchodové. Naproti tomu daně nepřímé jsou charakteristické tím, že jsou obsaženy v ceně statků a služeb, díky čemuž nerespektují majetkovou a důchodovou situaci poplatníka. Mezi nepřímé daně patří zejména daně z přidané hodnoty, daně provázané s konkrétní spotřebou a také cla.

Dalším často aplikovaným členěním je třídění daní podle toho, na jaký objekt daně jsou uvaleny. Objektem daně se rozumí veličina, ze které se daň vybírá. Z tohoto hlediska jsou rozlišovány daně z důchodů, ze spotřeby, z majetku a historicky je možno se setkat také s daní z hlavy (povinnost daň uhradit měl každý živý člověk).

V závislosti na vztahu daně k platební schopnosti subjektu se rozlišují daně podle respektování příjmových poměrů poplatníka. Dle tohoto členění jsou daně rozděleny na daně subjektové neboli osobní, které důchodovou situaci poplatníka respektují a daně objektové neboli *In rem* (z lat. „Na věc“), které jsou poplatníkem hrazeny v souvislosti s vlastnictvím či spotřebou. Příkladem subjektivních daní jsou daně důchodové, označované často jako daně z příjmů a příkladem objektivních daní jsou například daně související s vlastnictvím nemovitosti.

Daně je dále možno klasifikovat na základě toho, kdo je daňovým subjektem. Za subjekt daně je považována osoba, které je zákonem kladena povinnost daň platit či odvádět. Základem této klasifikace je rozdělení potenciálních poplatníků na fyzické a právnické osoby. Fyzické osoby mohou být zdaňovány samostatně jako jednotlivci nebo mohou být zdaněny v rámci domácnosti, kdy jeden z členů této domácnosti odvede daň i za ostatní členy.

Jednotlivé daně mohou být také členěny na základě daňového určení, které vyjadřuje, kterému rozpočtu plynou vybrané peněžní prostředky. Dle tohoto členění se rozlišují daně státní, municipální a daně vyšších územněsprávních celků. Naposledy zmíněné daně jsou

^{3,4} KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

vybírány ve státech, jež jsou součástí federací. Příkladem takového typu mohou být daně vybírané v rámci jednotlivých federálních států v USA.

Velmi časté je členění postavené na principu rozdělení daní v závislosti na postupu stanovení daně ve vztahu k základu daně. Toto dělení rozlišuje daně jednotkové (specifické), u kterých je základ daně tvořen naturální jednotkovou základnou udávanou například v m² v případě daní odváděných na základě vlastnictví určité stavby či pozemku. Druhou kategorií jsou daně hodnotové (ad valorem⁵) jejichž základ je tvořen peněžním vyjádřením.

Daně je také možno členit podle stupně progresu. Progresivitou daně se rozumí funkční závislost mezi výší daňového břemene poplatníka a výší jeho příjmů. Tato klasifikace se velmi úzce dotýká výše zmíněného principu daňové spravedlnosti. Daně mohou být na základě tohoto členění proporcionální, regresivní nebo progresivní. Proportionální neboli lineární daně jsou charakteristické tím, že podíl daně na důchodu roste konstantním tempem společně s růstem příjmu poplatníka. U regresivních daní podíl daně s růstem důchodu klesá a u progresivních daní tento podíl naopak s růstem příjmu poplatníka roste.

2.4 Osobní důchodová daň

Osobním důchodovým daním⁶ je přisuzována vysoká míra důležitosti ve většině zemí světa. Jsou obecně považovány za komplexní, ekonomicky efektivní a spravedlivý způsob zdanění ekonomických subjektů. Osobní důchodové daně jsou pro většinu lidí synonymem daní jako takových, protože si jejich dopad na svůj disponibilní důchod dokážou nejsnadněji představit a kvantifikovat. Osobní důchodové daně nejsou, právě z tohoto důvodu, mezi lidmi příliš populární. Spravedlnost a efektivnost důchodových daní spočívá zejména v jejich redistribuční a alokační funkci, protože jsou vhodným nástrojem přerozdělování důchodu ve společnosti. Veliké pozitivum osobní důchodové daně spočívá v respektování platební schopnosti poplatníka. Pomocí progresivní sazby daně lze důchod přerozdělovat efektivněji než v případě jiných daní s jednotnou sazbou daně.

Další z kladně hodnocených vlastností osobní důchodové daně je pružnost jejich výnosů v závislosti na ekonomickém cyklu. Rostou-li příjmy poplatníků tak roste i výnos z osobní důchodové daně. Tato skutečnost může být dále umocněna přítomností více daňových pásem, které v konjunktuře způsobí větší příliv peněžních prostředků do veřejných rozpočtů.

⁵ Z lat. „k hodnotě“

⁶ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-08.

Osobní důchodová daň mimo jiné také díky tomu, že je uvalena na důchod a ne na spotřebu, nezpůsobuje distorzi v cenách. Určitou nevýhodou této daně však zůstává distorze mezi cenou práce a volného času. Tento jev je dán zavedením příliš vysokých daňových pásem progresivní daně, které demotivují poplatníky v dosahování vyšších příjmů, ze kterých by byli nuceni odvést příliš vysoký podíl do veřejných rozpočtů v podobě osobní důchodové daně.

Nesmírně důležitou roli hraje osobní důchodová daň také jako makroekonomický stabilizátor, který je v nestálém prostředí tržní ekonomiky schopen zajistit stabilní zdroj příjmů veřejných rozpočtů. Tato daň také vyniká velkou mírou „průhlednost“ ve smyslu jednoznačnosti vymezení objektu zdanění. Daňové břemeno je možno velmi snadno vyčíslit na základě pouhé znalosti výše příjmů a umožňuje voličům projevit svou představu o optimální výši zdanění ve volbách.

Pro stát jsou také osobní důchodové daně velmi jistým a předvídatelným zdrojem příjmů, protože povinnost daň zaplatit vzniká už v okamžiku vzniku příjmu poplatníka.

2.4.1 Historický vývoj osobní důchodové daně

Osobní důchodová daň je poměrně mladou daní. Její historie se začala psát teprve na konci 18. století⁷. Prvním státem, který ji pro financování nákladných válek proti Francii v čele s Napoleonem zavedl, byla v roce 1799 Velká Británie. V ostatních vyspělých zemích světa byla osobní důchodová daň zaváděna převážně na konci 19. století a začátku 20. století. Další zemí, která zavedla zdanění příjmů svých obyvatel, bylo v roce 1812 Rakousko, jenž tuto novou daň nazvalo daní výdělkovou. Osobní důchodová daň v dnešním slova smyslu byla v roce 1849 zakotvena také v legislativě Rakouska-Uherska, pod které v té době spadalo i území naší dnešní České republiky.

V průběhu historie osobní důchodové daně docházelo k výrazným výkyvům ve výši daňových sazeb. Zatímco v době jejího zavádění se jednalo vesměs o sazby poměrně nízké, které postihovaly převážně vysoké důchody, s postupem času sazby znatelně rostly a zdanění se začalo týkat čím dál širšího spektra poplatníků. Vysokého tempa růstu dosáhly sazby osobní důchodové daně v období mezi světovými válkami a také po II. Světové válce, kdy státy potřebovaly velké množství finančních prostředků pro obnovu svého hospodářství a infrastruktury poničené válkou. Maximálních hodnot dosáhla výše daňových sazeb a míra progresivity v 60. letech, kdy byly vysoké důchody spadající do nejvyšších pásem sazby daně

⁷ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

zdaňovány často až devadesátiprocentní sazbou. Takto vysoké sazby se vyskytovaly zejména ve Velké Británii a v USA.

Velkou změnu v tomto zaběhlém trendu přinesla 80. léta, kdy se státy začaly zaměřovat na snižování progrese i samotných sazeb. Počátek 90. let byl charakteristický snahou pozměnit „daňový mix“, které představuje poměr přímých a nepřímých daní, které jsou ve státě vybírány. Tendencí bylo přenést daňové břemeno spíše do oblasti nepřímých daní, které nejsou pro poplatníky tak transparentní a vyvolávají ve společnosti menší míru nevole. Jednou z dalších tendencí je také zmenšit počet sazeb a používaných daňových úlev za účelem zjednodušení daňového systému a zamezení daňovým únikům.

V samostatné České republice byla osobní důchodová daň zavedena ve formě daně z příjmů fyzických osob 1.1.1993. Ustanovena byla zákonem č.586/1992 Sb., o daních z příjmů.

2.4.2 Zdanitelný důchod

Předmět osobní důchodové daně je možno definovat jako příjem poplatníka dosažený za zdaňovací období. Z požadovaného základního daňového principu spravedlnosti vyplývá, že poplatníci, kterým plynou důchody z různých zdrojů, by měli být zdaněni stejně. V nejobecnější rovině je možno důchod definovat jako nárůst schopnosti uspokojovat osobní potřeby daného subjektu za určité období. Důchod navíc může nabývat různých podob od klasické peněžní částky, přes rozličné formy naturálních plnění, až k důchodům v podobě imputovaných důchodů⁸.

Výnosy osobní důchodové daně je možno rozdělit podle druhu důchodu, ze kterého pocházejí. Mezi hlavní zdroje výnosů patří následující typy důchodů⁹: pracovní důchodu, které tvoří přibližně ¾ všech zdanitelných příjmů; renty, veřejně vyplácené penze, důchody plynoucí z podnikání a realizované kapitálové výnosy. Na rozdíl od veřejně vyplácených mezd, které jsou ve většině zemí předmětem osobní důchodové daně, soukromé penze tomuto zdanění nepodléhají. Tato skutečnost vyplývá z jednoduché úvahy, že soukromé penze plynou poplatníkům z prostředků, které si sami v průběhu let nashromáždili a které z tohoto důvodu nemění svého vlastníka. Opačná situace je však u úroků, které z takto alokovaných prostředků plynou. Ty bývají obvykle ve většině států zdaněny srážkovou daní.

⁸ Např.: výroba pro vlastní potřebu, práce v domácnosti, preference volného času před příjmem ze zaměstnání.

⁹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

Rozdílný způsob zdanění se vyskytuje u kapitálových výnosů, které jsou v některých státech součástí předmětu osobní důchodové daně, jako je tomu například v České republice, ale v některých státech jsou zdaňovány zvláštní samostatnou daní.

2.4.3 Základ daně a daňová zvýhodnění

Základem osobní důchodové daně je celková suma zdanitelných příjmů poplatníka snížená o položky odpočitatelné od základu daně. Tyto položky jsou spolu s nulovou nejnižší sazbou progresivní daně a slevami na dani nejčastěji používanými kategoriemi daňových zvýhodnění. Některé státy také využívají rozdílných daňových tabulek pro odlišné typy poplatníků, jako jsou například důchodci nebo studenti.

Daňová teorie obvykle rozlišuje dvě základní kategorie daňových úlev, jejichž účelem je zohlednit rodinnou a sociální situaci poplatníka. Jedná se o úlevy standardní a nestandardní.

Pro standardní úlevy je charakteristické, že se vyskytují v podobě fixní částky a jsou poskytovány globálně všem poplatníkům splňujícím podmínky daně pro jejich dosažení. Mezi nejčastěji používané standardní úlevy patří zejména možnost odečtení skutečných výdajů na dosažení důchodu, úleva na poplatníka, úleva na manžela/manželku bez vlastních příjmů, úleva na vyživované děti a také úleva na invaliditu popřípadě poplatníka v důchodovém věku. Standardní daňové úlevy přispívají k progresivitě zdanění, jako je tomu například v České republice, kde vhodná volba slev na dani vytváří progresivní vývoj daňového zatížení i při aplikaci pouze jedné sazby daně.

Nestandardní úlevy se vyznačují závislostí na skutečně vynaložených výdajích a díky tomuto faktu jsou většinou limitovány maximální výší, které může úleva dosáhnout. Tato vlastnost je zapříčiněna snahou zamezit zneužívání těchto úlev poplatníky s vysokými příjmy. Nestandardní úlevy jsou určeny k motivaci poplatníku chovat se určitým způsobem, který je pro stát výhodný. Poplatníci jsou tímto způsobem například vedeni ke spořivosti, k vhodnému investování nebo k participaci na systémech důchodového připojištění. Mezi velmi frekventované nestandardní úlevy patří zejména rozličné příspěvky na penze, úlevy na poplatníkem hrazené lékařské výdaje, úlevy pro poplatníky poskytující příspěvky na charitativní účely a možnost odečíst od základu daně výši úroků zaplacených za poskytnutí úvěrů za účelem koupě bytu či rodinného domu.¹⁰

Problematika daňových úlev často naráží na jeden ze základních principů zdanění, kterým je princip spravedlnosti, protože zejména nestandardní daňové úlevy zvýhodňují

¹⁰ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

poplatníky s vyšší úrovní příjmů, kteří si mohou dovolit tyto úlevy využívat. Obecně vzato lze konstatovat, že jednotlivé úlevy některé poplatníky zvýhodňují a jiné naopak znevýhodňují.

Snahou vyspělých ekonomik v posledních desetiletích je omezit množství úlev a učinit jejich strukturu co nejtransparentnější s cílem upřednostnit standardní úlevy před úlevami nestandardními.

2.4.4 Sazba daně

Sazba daně představuje algoritmus, s jehož pomocí lze ze základu daně upraveného o odpočitatelné položky vyčíslit daň. Sazby daně je možno členit dle dvou základních kritérií.

Prvním z nich je členění podle druhu základu daně, které rozlišuje sazby jednotné a diferencované. Pro jednotné sazby daně je typické zavedení stejné sazby daně pro všechny druhy předmětu daně. U diferencovaných sazeb daně je naopak aplikováno několik zvláštních sazeb daně pro různé typy předmětů daně a popřípadě také pro rozdílné typy poplatníků.

Druhým členěním je klasifikace na základě funkční závislosti k velikosti základu daně. Sazby se na základě tohoto členění rozdělují na pevné a relativní. Pevné sazby daně jsou vztaženy k objemové jednotce základu daně. Může se jednat například o sazby daně vztahující se ke zdanění pozemků, jejichž základ daně je vyjádřen jejich výměrou v m² nebo sazby daně související se zdaněním produktů spotřební daní jako je tomu v případě u alkoholických nápojů, kde je základem daně objemová jednotka. U relativních sazeb daně je základ daně vyjádřen v hodnotovém vyjádření a sazba daně je procentem ze základu daně.

Relativní sazby daně se dále člení podle míry progresu na lineární neboli proporcionální a progresivní. Lineární sazba daně se s růstem výše důchodu nemění a zůstává konstantní. Naproti tomu u progresivních a regresivních sazeb daně dochází ke změně sazby daně v závislosti na růstu výše důchodu.

Progresivní daňové sazby se nejčastěji vyskytují v podobě stupňovitě progresivních sazeb daně a klouzavě progresivních sazeb daně. V případě stupňovité progresu je celý důchod poplatníka zdaněn mezní sazbou daně, do které podle absolutní výše důchod spadá. Tento způsob stanovení sazeb daně se příliš často nepoužívá, protože poplatníky demotivuje od tendence dosahování vyšších důchodů a zavdává příčinu vzniku daňovým únikům.

Klouzavě progresivní sazba daně je také postavena na existenci několika daňových pásem, ale vyššími sazbami jsou zdaňovány pouze důchody, které převyšují maximální základny pro zdanění v nižších daňových pásmech. Výsledná daňová povinnost je tak v případě použití klouzavě progresivní sazby daně nižší než v případě stupňovitě progresivní sazby daně a nedochází k demotivaci poplatníka od získávání vyšších důchodů.

2.4.5 Daňové zatížení

Každý poplatník nese určité daňové břemeno, které je možné vyjádřit ve formě daňového zatížení. Pro jeho určení se používají dva základní ukazatele, které odrážejí rozdílná hlediska, ze kterých je možno na daňové zatížení nahlížet.

Prvním přístupem k definici daňového zatížení je mikroekonomické hledisko¹¹, které pro vyjádření daňového zatížení používá následující funkční závislosti (2.1)

$$\text{daňové zatížení (v \%)} = \frac{\text{daňová povinnost}}{\text{hrubý příjem}} \cdot 100. \quad (2.1)$$

Daňové zatížení může na základě tohoto vzorce nabývat dvou rozličných podob v závislosti na tom, jaká hodnota je dosazena do čitatele zlomku. Pokud je dosazena daňová povinnost bez zahrnutí příspěvků na sociální zabezpečení, tak se jedná o skutečné daňové zatížení. V případě, kdy je do čitatele dosazena hodnota zahrnující kromě daňové povinnosti také daňové zatížení, hovoříme o celkovém daňovém zatížení.

Makroekonomické hledisko využívá pro měření a porovnávání daňového zatížení v rámci jednotlivých zemí ukazatel zvaný daňová kvóta, který reprezentuje poměr celkových příjmů plynoucích z výběru daní k hrubému domácímu produktu vyjádřenému v cenách běžného období. Tuto závislost je možné vyjádřit ze vztahu (2.2)

$$\text{daňová kvóta (v \%)} = \frac{\text{celkové daňové příjmy}}{\text{hrubý domácí produkt}} \cdot 100. \quad (2.2)$$

Daňová kvóta se dále člení na jednoduchou a složenou daňovou kvótu v závislosti na skutečnosti, zdali jsou do celkových daňových příjmů započítány vybrané příspěvky na sociální zabezpečení. V případě jednoduché daňové kvóty je od těchto příjmů abstrahováno a naopak ve složené daňové kvótě jsou tyto příspěvky obsaženy.

Pro vzájemné porovnání jednotlivých zemí se používá tzv. souhrnná daňová kvóta, která ve výpočtu zohledňuje všechny daňové příjmy daného státu. Častá jsou také srovnání podílu příjmů jen jedné, popřípadě několika málo vybraných typů daní na hrubém domácím produktu.

¹¹ ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-08.

2.5 Sociální pojištění

Jednou z nejmladších daní, se kterou je možné se v daňových systémech vyspělých států světa setkat, jsou povinné příspěvky na sociální zabezpečení. První zemí, která jejich placení zavedla, bylo v roce 1880 Německo. Nejdříve tyto příspěvky platili pouze státní zaměstnanci, ale velice rychle se povinnost přenesla i na dělníky a ostatní profese. V dnešní době se povinné příspěvky na sociální zabezpečení nevztahují pouze na zaměstnance, ale také na osoby samostatně výdělečně činné. K nejsilnějšímu rozmachu těchto příspěvků došlo po druhé světové válce zejména v západní Evropě.

Příspěvky na sociální zabezpečení jsou řazeny mezi daně, i když ne zcela splňují všechny charakteristiky daní. Například o nich není možno tvrdit, že jsou neúčelové, protože slouží k zajištění omezeného okruhu sociálních potřeb. Naproti tomu je však jejich hrazení povinné a pravidelné, což je řadí spíše k daním, nežli k poplatkům nebo pojištěním. Mezi daně jsou příspěvky na sociální zabezpečení řazeny také dle daňové klasifikace OECD.

Účelem hrazení příspěvků na sociální zabezpečení je krytí výdajů spojených s potřebou úhrady hned několika kategorií plateb:

- starobních a invalidních důchodů;
- nemocenských dávek;
- mateřských dávek;
- dávek v nezaměstnanosti;
- náhrad při pracovních úrazech;
- zdravotnických služeb a
- dalších dávek zakotvených v legislativě konkrétních zemí.¹²

Výnosy z příspěvků na sociální zabezpečení se v rámci jednotlivých států výrazně liší. Je to způsobeno rozdílnými sazbami, ale také skutečností, že některé země upřednostňují krytí sociálních potřeb spíše zvýšeným výběrem osobní důchodové daně. Výše příspěvků na sociální zabezpečení ve většině států, ve kterých jsou zavedeny, soustavně roste. Příčinou jsou zejména demografické změny v čele se stárnutím populace způsobujícím úbytek ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ustavičně se také zvyšuje procento obyvatel v produktivním věku, kteří jsou dobrovolně či nedobrovolně nezaměstnaní a jsou odkázáni na pomoc sociální pomoc státu.

¹² KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

Příspěvky na sociální zabezpečení platí nejenom zaměstnanci, ale také zaměstnavatelé za své zaměstnance a samostatně výdělečně činné osoby neboli podnikatelé. Základem pro výpočet příspěvků sociálního zabezpečení je většinou hrubá mzda neupravená o odpočitatelné položky základu daně a daňová zvýhodnění. Specifickou kategorií plátců příspěvků na sociální zabezpečení představují zaměstnanci, jelikož část jejich příspěvků je obvykle hrazena zaměstnavatelem. Na základě toho, zdali je příspěvek odváděn zaměstnancem nebo zaměstnavatelem, je rozlišena:

- daň z výplatní listiny hrazenou zaměstnancem a
- daň ze mzdových prostředků hrazenou zaměstnavatelem.

Příspěvky na sociální zabezpečení jsou ve většině případů vypočítány na základě existence jedné lineární sazby. Velmi často bývá tato sazba doplněna o existenci minimální a maximální základny, ze které se příspěvky počítají. Existence těchto hraničních hodnot však jde proti základnímu principu vertikální spravedlnosti, neboť neplatí, že poplatníci se stejnými příjmy platí stejně vysoké odvody. Příspěvkům na sociální zabezpečení bývá také vytýkáno, že výrazně zdražují práci jakožto výrobní faktor, čímž přispívají ke zvyšování míry nezaměstnanosti.

3 Popis legislativy upravující osobní důchodovou daň ve vybraných zemích Evropy

Následující kapitola je věnována popisu legislativních úprav osobní důchodové daně a také problematice plateb příspěvků na sociální pojištění zaměstnanci a zaměstnavateli ve vybraných státech Evropy. Pro účely časové jednotnosti a souměřitelnosti je použita legislativa platná v roce 2013.

Porovnávána bude legislativa platná v České republice a dále pak v následujících státech bývalé Jugoslávie: Albánii, Chorvatsku, Černé Hoře, Srbsku a Slovinsku. Tyto státy spojuje dlouhá společná historie a také snaha aktivně se zapojit do evropské integrace. Česká republika, Chorvatsko a Slovinsko jsou již právoplatnými členy Evropské Unie. Černá Hora a Srbsko získaly statut kandidátské země a na vstupu do Evropské Unie systematicky a intenzivně pracují. Přístupová jednání s Albánií jsou teprve na samotném začátku, ale země již obdržela statut potenciální kandidátské země¹³.

V rámci jednotlivých podkapitol bude nejprve definován daňový rezident a nerezident, předmět daně, dále pak základ daně, položky snižující základ daně, možnost poplatníka využít daňových zvýhodnění snižujících základ daně či daňovou povinnost, sazba daně, výše příspěvků na sociální pojištění placených zaměstnancem a zaměstnavatelem a také délka zdaňovacího období a termín pro podání daňového přiznání. Za popisem legislativních úprav osobní důchodové daně bude zařazeno jejich stručné srovnání.

V následující tabulce jsou uvedeny počty obyvatel jednotlivých zemí, hrubé mzdy v národní měně v roce 2013, složená daňová kvóta a HDP na bázi parity kupní síly vyjádřený vzhledem k průměru EU 28, který tvoří hodnotu 100%. Jednotlivé porovnávané země jsou v tabulce seřazeny podle tohoto ukazatele.

Tab. 3.1 Vybrané charakteristiky porovnávaných zemí v roce 2013

Stát	Počet obyvatel	Průměrná měsíční hrubá mzda	Složená daňová kvóta (%)	HDPPPP (%)
Slovinsko	2 058 821	1534 EUR	39,3	84
Česká republika	1 0516 125	24 953 CZK	36,3	81
Chorvatsko	4 262 140	7 863 HRK	26,6	62
Černá Hora	622 777	738 EUR	28	41
Srbsko	7 181 505	70 071 RSD	34,1	36
Albánie	2 831 741	52 600 ALL	22,9	30

Zdroj: Eurostat a The Heritage Foundation

¹³ Zdroj Euroskop

3.1 Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Chorvatsku

Osobní důchodová daň je v Chorvatsku upravena v zákoně, který se nazývá „Income tax act“. Dle znění tohoto zákona je rezidentem osoba, která stráví v Chorvatsku alespoň 183 dní v rámci zdaňovacího období, kterým je jeden kalendářní rok. Rezidentům jsou zdaňovány jejich celosvětové příjmy. Osobám, které nejsou rezidenty, jsou zdaňovány pouze příjmy plynoucí na území Chorvatska. Předmětem osobní důchodové daně v Chorvatsku jsou následující kategorie příjmů:

- příjmy plynoucí ze zaměstnání;
- příjmy plynoucí z podnikání;
- příjmy z vlastnictví a majetkových práv (např. příjmy z pronájmu nemovitého majetku) a kapitálové příjmy z nemovitého majetku a práva k tomuto vlastnictví;
- kapitálové příjmy;
- příjmy z pojištění a
- ostatní příjmy (např. příjmy žurnalistů, umělců a sportovců).

Čistý příjem z každé kategorie je rozdílem mezi hrubým příjmem a odečitatelnými položkami. Čisté příjmy z jednotlivých kategorií jsou agregovány a od výsledné částky jsou odečteny položky osobního zvýhodnění. Ne všechny příjmy jsou v Chorvatsku předmětem osobní důchodové daně. Mezi příjmy osvobozené patří plnění přijatá z pojištění osob či majetku při splnění zvláštních právních předpisů, dividendy a některé druhy úroků z poskytnutých půjček.

Příjmy ze zaměstnání zahrnují peněžní i nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnanci zaměstnavatelem. Mezi nepeněžní plnění patří zejména benefity v podobě možnosti užívání služebního bytu či automobilu, půjčky poskytnuté zaměstnavatelem za zvýhodněných podmínek a firemní akcie poskytnuté zaměstnavatelem. Čistým příjmem je rozdíl mezi hrubým příjmem a sumou uhrazenou na sociální pojištění.

Zaměstnanci jsou povinni platit příspěvek na sociální pojištění ve výši 20% ze své hrubé mzdy. Zaměstnavatel odvádí částku nižší, a to ve výši 15,2% z hrubé mzdy zaměstnance. Příspěvek je vypočten a sražen zaměstnavatelem. Tyto příspěvky jsou odečitatelné od zdanitelných příjmů. Maximální roční základna pro výpočet příspěvku na sociální pojištění činila v roce 2013 566 424 HRK. Minimální základna je odvislá od povolání, které zaměstnanec vykonává a pohybuje se v rozmezí 2753,14 HRK a 12750HRK.

Výsledný základ daně je upravován o následující odpočty. Základní osobní zvýhodnění činí 2200 HRK měsíčně a je poskytováno všem rezidentním poplatníkům. Výše této částky se u poplatníků žijících v horských oblastech a oblastech chráněných území zvyšuje na 2400 až 3840 HRK v závislosti na lokalitě. Poplatníci, kteří jsou již v důchodovém věku, mají nárok uplatnit vyšší zvýhodnění, a to 3400 HRK měsíčně. Dále je možno uplatnit slevu ve výši 50% ze základního zvýhodnění, pokud poplatník vyživuje nezaopatřeného manžela či manželku. Stejnou sumu lze uplatnit na první dítě, 70% na druhé dítě, 100% na třetí dítě, 140% na čtvrté dítě. Maximálně lze uplatnit slevu na 11 dětí a v tomto případě dosáhne zvýhodnění výše 700% slevy na poplatníka. Uplatnit slevu ve výši 30% je možné taky v případě, kdy poplatník zabezpečuje postiženého rodinného příslušníka. Pokud je postižení natolik vážné, že rodinný příslušník potřebuje asistenci poskytovanou jinou osobou, je možné uplatnit zvýhodnění ve výši 100% zvýhodnění pro poplatníka.

Sazba osobní důchodové daně v Chorvatsku je klouzavě progresivní. V závislosti na výši příjmů jsou zavedena 3 daňová pásma. Sazby daně a mezní hodnoty určující, která sazba náleží jednotlivým částem příjmu, jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 3.1 Sazby osobní důchodové daně v Chorvatsku

Zdanitelné příjmy (HRK)	Sazba daně (%)
Do 26 400	12
26 400 – 105 600	25
Nad 105 600	40

Zdroj: European tax handbook 2013

V případě příjmů ze závislé činnosti je daň sražena zaměstnavatelem z hrubé mzdy na měsíční bázi.

Poplatník v Chorvatsku je povinen podat daňové přiznání do 28. února roku následujícího po skončení zdaňovacího období. Poplatník, který v průběhu zdaňovacího období obdržel pouze příjmy ze závislé činnosti, není povinen podávat daňové přiznání.

3.2 Osobní důchodová daň a sociální pojištění ve Slovinsku

Obdobně jako v ostatních zemích je i ve Slovinsku daňovým rezidentem osoba, která stráví v rámci zdaňovacího období jednoho kalendářního roku na území Slovinska alespoň 183 dní. Daňovým ne-rezidentům jsou zdaňovány pouze příjmy, které mají původ na území Slovinska. Rezidentům jsou zdaňovány jejich celosvětové příjmy spadající do následujících kategorií:

- příjmy plynoucí ze zaměstnání;
- obchodní a profesní příjmy;
- příjmy ze zemědělské prvovýroby a lesnictví;
- příjmy z pronájmu movitého a nemovitého majetku a příjmy z duševního vlastnictví;
- kapitálové příjmy a
- ostatní příjmy.

Dividendy, přijaté úroky a kapitálové příjmy jsou zdaňovány samostatně jednotnou sazbou daně ve výši 25%. Všechny ostatní příjmy jsou agregovány a jejich suma je snížena o příspěvek na sociální pojištění. Takto vzniklý základ daně může být dále redukován o osobní zvýhodnění.

Mezi osvobozené příjmy patří ve Slovinsku zejména plnění ze zdravotního pojištění a pojištění proti nezaměstnanosti, dále pak sociální dávky a vybraná stipendia a studentská zvýhodnění.

Za příjmy ze zaměstnání se považují všechna peněžní a nepeněžní plnění obdržaná od zaměstnavatele v souvislosti s výkonem zaměstnání. Příjmy ze závislé činnosti jsou dále děleny na příjmy, které pocházejí z hlavního pracovního poměru a na příjmy z jiných pracovně-právních poměrů, které jsou daně samostatně jednotnou sazbou daně ve výši 25%.

Peněžní plnění obsahují samotnou mzdu, pravidelné odměny, jubilejní odměny a všechna ostatní peněžní plnění. Nepeněžní plnění jako jsou například možnost využívat firemní automobil pro osobní účely, možnost ubytování v prostorách zaměstnavatele, nabývání akcií zaměstnavatele či příspěvky na vzdělávání, které nesouvisí s výkonem zaměstnání, jsou v tržních cenách zahrnuty mezi zdanitelné příjmy.

Platba sociálního pojištění ve Slovinsku zahrnuje penzijní pojištění, zdravotní pojištění, pojištění proti nezaměstnanosti a příspěvek na výplatu dávek vyplácených matkám

na mateřské dovolené. Zaměstnanec pro tyto účely odvádí 22,1% ze své hrubé mzdy a zaměstnavatel 16,1% ze stejné částky. O sumu odvedenou na sociální pojištění zaměstnancem si poplatník snižuje svůj základ daně pro výpočet výsledné daňové povinnosti.

Poplatníci mají nárok uplatnit si proti výši svých agregovaných zdanitelných příjmů některá z následujících zvýhodnění. Každý poplatník má v závislosti na výši svých zdanitelných příjmů právo na osobní zvýhodnění v míře uvedené v následující tabulce.

Tab. 3.2 Výše osobního zvýhodnění ve Slovinsku

Roční zdanitelné příjmy (EUR)	Obecné daňové zvýhodnění (EUR)
Nad 10866.37	6519.82
10866.37 – 12570.89	4418.64
Nad 12570.89	3302.70

Zdroj: Slovenia tax guide 2013

Zvýhodnění ve výši 2477.03 EUR si mohou uplatnit poplatníci, kteří studují. Nárok na zvýhodnění 1,421.35 EUR mají poplatníci starší 65 let. Poplatníci, kteří se starají o nezaopatřeného člena rodiny (manžel/manželka) či první dítě, mají nárok na zvýhodnění ve výši 2436.92 EUR. Stará-li se poplatník o postiženou osobu, výše daňového zvýhodnění dosáhne hodnoty 17658.84 EUR.

Všechny zdanitelné příjmy jsou ve Slovinsku podrobeny zdanění klouzavě progresivní sazbou daně ve 4 daňových pásmech v závislosti na výši příjmů. Jednotlivá pásma a mezní hodnoty zdanitelných příjmů nutných k jejich dosažení jsou obsaženy v následující tabulce.

Tab. 3.3 Sazby osobní důchodové daně ve Slovinsku

Roční zdanitelné příjmy (EUR)	Sazba daně (%)
Do 8021,34	16
8021,34-18960,28	27
18960,28-70907,20	41
Nad 70907,20	50

Zdroj: Slovenia tax guide 2013

Příjmy ze závislé činnosti jsou zdaňovány srážkou daně u zaměstnavatele. Suma sražené daně z příjmů ze závislé činnosti je odečitatelná od celkové daňové povinnosti za předpokladu, že má zaměstnanec i jiné zdroje příjmů.

Zdaňovacím obdobím ve Slovinsku je kalendářní rok. Poplatníci, jejichž příjmy jsou nižší než 3302.70 EUR a poplatníci, kteří mají příjmy pouze ze starobního důchodu, nejsou povinni podávat daňové přiznání.

3.3 Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Černé Hoře

Za rezidenta pro účely zdanění je v Černé Hoře považována osoba, která stráví na území státu alespoň 183 dní ze zdaňovacího období jednoho kalendářního roku nebo má na území Černé Hory trvalé bydliště. Nerezidentem je osoba nesplňující dané podmínky a zdaňovány jí jsou pouze příjmy, které obdrží na území Černé Hory. Následující příjmy jsou předmětem osobní důchodové daně v Černé Hoře:

- příjmy ze zaměstnání;
- obchodní a profesionální příjmy;
- příjmy z vlastnictví;
- příjmy z investování a
- příjmy z nemovitého majetku.

Na rozdíl od ostatních porovnávaných zemí nejsou předmětem daně kapitálové příjmy. Všechny příjmy s výjimkou těch z dividend a poskytnutých úvěrů jsou agregovány a následně podrobeny klouzavě progresivní sazbě daně. Mezi příjmy osvobozené od daně patří studijní stipendia, různé formy sociálních dávek, odstupná, starobní penze, dávky nemocenského pojištění a v neposlední řadě také pojistná z pojištění majetku a zdravotního pojištění.

Příjmy ze zaměstnání zahrnují veškerá plnění získaná od všech zaměstnavatelů. Mezi příjmy, které jsou v této kategorii osvobozeny od zdanění, se řadí cestovní náhrady hrazené zaměstnavatelem zaměstnanci a také odškodné v případě pracovních úrazů a také odškodná pro případ úmrtí zaměstnance. Nepeněžní plnění poskytovaná zaměstnancům jsou oceněna v obvyklých tržních cenách v momentě, kdy se o nich účtuje.

Zaměstnanec je povinen hradit příspěvek na sociální pojištění ve výši 24% z jeho hrubé mzdy. Zaměstnavatel odvádí za svého zaměstnance příspěvek na úrovni 9,8% hrubé mzdy. Příspěvek placený zaměstnancem je odečitatelnou položkou od základu daně. Maximální roční základna pro výpočet sociálního pojištění činí 50000 EUR.

Legislativa osobní důchodové daně v Černé Hoře nezahrnuje žádné odpočtové položky ani osobní či jiná zvýhodnění.

Agregované zdanitelné příjmy jsou zdaněny jednotnou sazbou ve výši 9%. Výjimku v roce 2013 tvořily příjmy ze závislé činnosti, které podléhaly dvoupásmovému klouzavě progresivnímu zdanění. Sazby pro jednotlivá pásma jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 3.4 Sazby osobní důchodové daně v Černé Hoře

Měsíční zdanitelné příjmy (EUR)	Sazba daně (%)
Do 720	9
Nad 720	15

Zdroj: European tax handbook 2013

Příjmy ze zaměstnání jsou zdaňovány srážkou daně z hrubé mzdy zaměstnavatelem na měsíční bázi. Zdaňovacím obdobím je v Černé Hoře kalendářní rok a poplatníci jsou povinni podat daňové přiznání do 30.4 následujícího roku.

3.4 Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Albánii

Rezidentem je v Albánii pro účely osobní důchodové daně osoba, která má na území státu trvalé bydliště nebo se zde nachází alespoň po dobu 183 dnů ze zdaňovacího období. Rezidentům jsou zdaňovány jejich celosvětové příjmy náležící do následujících kategorií:

- mzdy a další odměny související se zaměstnáním;
- dividendové výnosy a podíly ve společnostech;
- licenční poplatky a další příjmy z vlastnictví;
- renty;
- příjmy z převodu nemovitého majetku;
- příjmy z loterií a hazardu a
- další příjmy, které nejsou výslovně uvedeny jako osvobozené.

Jednotlivé skupiny příjmů jsou agregovány a podrobeny zdanění. Mezi příjmy osvobozené od základu daně patří například příspěvky přijaté ze sociálního a zdravotního pojištění, příspěvky hrazené zaměstnavatelem na zaměstnancovo životní pojištění, finanční kompenzace pro politické vězně, starobní penze, stipendia a další.

Příjmy ze zaměstnání zahrnují veškerá peněžní plnění související se mzdou, přesčasovou mzdou a finančními bonusy, které zaměstnanec obdržel za výkon svého zaměstnání. Nepeněžní příjmy jsou od daně osvobozeny stejně jako starobní důchody.

Částka na příspěvek na sociální pojištění ve výši 11,2% placená zaměstnancem je sražena z hrubé mzdy, ale není ji možné odečíst od výše hrubé mzdy. Zaměstnavatel za své

zaměstnanec odvádí příspěvek na sociální pojištění ve výši 16,7% Minimální roční základna pro výpočet sociálního pojištění je 18295 ALL a maximální 91475 ALL.

Poplatníci, jejichž příjmy nepřevyšují 1 050 000 ALL, si mohou uplatnit následující odpočty: pojistné na dobrovolné penzijní pojištění, dobrovolné zdravotní a životní pojištění; úroky z úvěrů sloužících ke krytí nákladů na vzdělávání poplatníka a jeho nezaopatřených dětí a lékařské výlohy placené z jiného než mandatorního zdravotního pojištění.

Hrubá mzda upravená o odpočtové položky je předmětem klouzavě progresivní daně se třemi pásmy. Sazby osobní důchodové daně a mezní částky příjmů jsou uvedeny v následující tabulce:

Tab. 3.5 Sazby osobní důchodové daně v Albánii

Zdanitelné příjmy (ALL)	Sazba daně (%)
Do 120 000	0
120000-360000	10
Nad 360000	Celý příjem zdaněn sazbou 10%

Zdroj: KPMG Tax Card 2013

Zdaňovacím obdobím pro účely osobní důchodové daně v Albánii je kalendářní rok a poplatník má povinnost odevzdat své daňové přiznání nejpozději do 30. dubna následujícího roku. Povinnost daňové přiznání odpadá v případě, že roční příjem poplatníka nepřevyšuje částku 2 mil. ALL. Tito poplatníci však mají národ daňové přiznání podat, zejména pokud si přejí uplatnit některou ze slev na dani.

3.5 Osobní důchodová daň a sociální pojištění v Srbsku

Daňovým rezidentem je v Srbsku osoba s trvalým pobytem na území Srbska a také osoba, která v rámci 12 měsíců zdaňovacího období strávila na území státu alespoň 183 dní. Nerezidentem je osoba, která tyto podmínky nesplňuje, a zdaněny jsou jí pouze příjmy získané na území Srbska. Předmětem osobní důchodové daně jsou následující kategorie příjmů:

- příjmy ze zaměstnání;
- příjmy ze zemědělství a lesnictví;
- obchodní a profesionální příjmy;
- příjmy z majetkových práv;
- příjmy z investic (např. dividendy);
- příjmy z nemovitého majetku;

- kapitálové příjmy a
- ostatní příjmy.

Čistý příjem je vyčíslován samostatně pro každou kategorii příjmu. Čistý příjem s výjimkou příjmů ze zemědělství a lesnictví, investování a kapitálu jsou sníženy o sociální pojištění a následně agregovány pro účel finálního zdanění. Agregovaný příjem zredukovaný o osobní zvýhodnění je při překročení mezních hodnot předmětem progresivní daně.

Mezi osvobozené příjmy v Srbsku patří stipendia, různé formy sociálních dávek, odstupná, starobní důchod a dávky v neschopnosti. Příjmy ze zaměstnání zahrnují veškerá peněžní i nepeněžní plnění přijatá zaměstnancem od zaměstnavatele. Některé z peněžních příjmů, jako jsou například cestovní náklady poskytované za účelem pracovních cest, podpora v průběhu nemoci a cestovné pro dojíždění zaměstnance do místa zaměstnání jsou od daně osvobozeny. Nepeněžní plnění jsou pro účely zdanění oceněny v tržních cenách v momentě, kdy se o nich účtuje. Poskytuje-li zaměstnavatel zaměstnanci pracovní automobil pro osobní účely, je do základu daně měsíčně zahrnováno 1% z pořizovací ceny automobilu.

Příspěvky na sociální pojištění jsou strhávány zaměstnavatelem z hrubé mzdy zaměstnance. Sazba sociálního pojištění je 17,9% a je odečitatelnou položkou od celkového ročního základu daně. Minimální základnou pro výpočet sociálního pojištění je 0,35 násobek průměrné roční mzdy a maximální základnou je pětinašobek téže částky.

Poplatník má nárok uplatnit si základní osobní zvýhodnění ve výši 40% průměrné roční mzdy a také další zvýhodnění ve výši 15% průměrné roční mzdy na každou nezaopatřenou osobu. Celková výše zvýhodnění nesmí překročit 50% z poplatníkových zdanitelných příjmů.

Příjmy ze závislé činnosti jsou zdaňovány sazbou daně ve výši 12%. Tato daň je strhávána na měsíční bázi zaměstnavatelem z hrubé mzdy zaměstnance navýšené o sumu sociálního pojištění. Daň sražená zaměstnavatelem je odečitatelnou položkou od celkových zdanitelných příjmů pro výpočet finální daně.

Roční agregovaný zdanitelný příjem je osvobozen od daně, pokud nedosahuje výše trojnásobku průměrné roční mzdy. Ta byla pro účely zákona stanovena na rok 2013 ve výši 750 495 RSD. Příjmy nad touto částku jsou zdaňovány klouzavě progresivní daní ve dvou daňových pásmech. Sazby osobní důchodové daně a mezní hranice příjmů jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 3.6 Sazby osobní důchodové daně v Srbsku

Zdanitelné příjmy (RSD)	Sazba daně (%)
2225485-4502970	10
Nad 4502970	15

Zdroj: European tax handbook 2013

Zdaňovacím obdobím pro účely osobní důchodové daně v Srbsku je kalendářní rok. Poplatník je povinen podat daňové přiznání do 31. března roku následujícího po skončení zdaňovacího období.

3.6 Osobní důchodová daň a sociální pojištění v České republice

Problematiku osobní důchodové daně v České republice upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Daňovým rezidentem pro účely tohoto zákona je osoba, která na území České republiky pobývá nejméně 183 dní v průběhu příslušného kalendářního roku nebo zde má bydliště či místo svého obvyklého pobytu. Rezidentům jsou zdaňovány jejich celosvětové příjmy náležící do následujících kategorií:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky;
- příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti;
- příjmy z kapitálového majetku;
- příjmy z pronájmu a
- ostatní příjmy.

Nerezidentům jsou zdaňovány pouze příjmy pocházející z území České republiky.

Platná legislativa dále vymezuje příjmy, které nejsou předmětem daně, mezi které patří například příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů a příjmy z přijatých úvěrů a půjček. Kategorie příjmů osvobozených od daně, které ale jsou zároveň předmětem daně, zahrnuje například dávky sociální péče, stipendia, příjmy z prodeje movitých věcí a příjmy z prodeje rodinného domu při splnění zvláštních předpisů.

Hrubá mzda plynoucí zaměstnanci ze závislé činnosti je pro účely zdanění osobní důchodovou daní navýšena o částku zaplacenou zaměstnavatelem na sociální a zdravotní pojištění ve výši 0,34 násobku hrubé mzdy. Takto získaná tzv. super hrubá mzda tvoří základ daně. Tato daňová základna se dále upravuje o nezdánitelné částky základu daně a následně zaokrouhluje na celé stokoruny směrem dolů. Z takto upraveného základu daně je vyčíslena daň, která se dále upravuje o slevy na dani. Výsledná daň pak může mít podobu daně, daně snížené o slevu na dani nebo daňového bonusu v kombinaci se slevou na dani.

Mezi příjmy ze závislé činnosti patří zejména příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru. Takovými příjmy se rozumí příjmy pravidelné či jednorázové bez ohledu na to, zda na ně má zaměstnanec nárok či nikoliv. Za nepeněžní příjem je považováno například poskytování osobního motorového vozidla pro služební i soukromé účely. V tomto případě se za příjem považuje 1% ze vstupní ceny vozidla za každý započatý kalendářní měsíc, kdy bylo vozidlo zaměstnanci poskytováno. Nečiní-li 1% ze vstupní ceny vozidla alespoň částku 1000 Kč tak se za příjem zaměstnance považuje právě částka 1000 Kč. Předmětem daně nejsou náhrady cestovní výdajů poskytované zaměstnavatelem v souvislosti s výkonem povolání a částky přijaté zaměstnancem od zaměstnavatele ve formě záloh za účelem jejich vydání jinému subjektu.

Od daně je například osvobozena hodnota stravování poskytovaného jako nepeněžní plnění, hodnota přechodného ubytování do částky 3500 Kč a odstupné v souladu s vyhláškou č. 19/1991 Sb.

Sociální pojištění ve výši 34% hrubé mzdy složené z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a dále z pojistného na všeobecné zdravotní pojištění je hrazeno zaměstnavatelem. Tato částka se dále pro účely výpočtu osobní důchodové daně připočítává k základu daně. Zaměstnanec je taktéž povinen hradit příspěvek na sociální pojištění, které činí 11% z jeho hrubé mzdy.

Výslednou výši osobní důchodové daně může poplatník ovlivnit celou řadou daňových zvýhodnění. Základní z nich je sleva na dani na poplatníka ve výši 28 840 Kč. Daň se o tuto částku však nesnižuje poplatníkům, kteří pobírají starobní důchod z důchodového pojištění. Částku ve výši osobního zvýhodnění si může poplatník uplatnit také v případě, že vyživuje partnera či partnerku s vlastním příjmem nižším než 68 000 Kč za zdaňovací období. Do příjmů partnera se nezahrnují dávky sociální podpory. Jedná-li se o postiženého partnera, který je držitelem průkazu ZTP/P, zvyšuje se částka zvýhodnění na dvojnásobek. Sleva ve výši 4020 Kč náleží poplatníkovi po dobu, po kterou se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem na vysoké škole, do věku 26 popřípadě 28 let, studuje-li v doktorském studijním programu.

Poplatník má dále nárok na slevu na dani ve výši 13 404 Kč na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti. Toto zvýhodnění se týká nezletilých dětí a dále pak zletilých dětí až do dovršení věku 26 let, které se soustavně připravují na výkon povolání. Jedná-li se o zdravotně postižené dítě, které je držitelem průkazu ZTP/P, zvyšuje se částka zvýhodnění na dvojnásobek.

Sazba daně pro účely zdanění osobní důchodovou daní je v České republice lineární ve výši 15%. Daň je strhávána zaměstnavatelem v podobě záloh z hrubé mzdy zaměstnance. Určitá míra progresivity v osobní důchodové dani je zavedena formou tzv. Solidárního zvýšení základu daně, které obnáší navýšení základu daně poplatníka o 7% z kladného rozdílu mezi součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků a příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti; a 48 násobkem průměrné mzdy.

Daňové přiznání má povinnost podat každý poplatník, jehož příjmy za rok překročí hranici 15 000 Kč. Termínem pro odevzdání daňového přiznání je 31. Březen roku následujícího po skončení zdaňovacího období.

3.7 Komparace legislativ upravujících osobní důchodovou daň

Legislativní úpravy osobní důchodové daně platné v roce 2013 v České republice, Chorvatsku, Slovinsku, Černé Hoře, Srbsku a v Albánii obsahují mnoho vzájemných analogií, ale také odlišností. Nejméně vzájemných odlišností lze najít v oblasti vymezení daňového rezidenta. Ve všech sledovaných zemích se jedná o poplatníka, který na území státu stráví nejméně 183 dní z daného zdaňovacího období, a zdaněny mu jsou jeho celosvětové příjmy. Nerezidentům jsou ve všech sledovaných zemích zdanovány pouze příjmy plynoucí z území daného státu.

Kategorie příjmů spadajících do předmětu daně pro účely zdanění osobní důchodovou daní jsou ve většině pozorovaných zemí velice podobné. Stejně je tomu tak i co se příjmů od daně osvobozených týká. Ve všech zemích mezi ně patří plnění ze sociálního a zdravotního pojištění, dávky v nezaměstnanosti a jiné podobné sociální transfery. V některých státech jsou dále osvobozeny studijní stipendia a starobní penze.

Ve většině porovnávaných zemí má poplatník nárok na snížení základu daně o osobní zvýhodnění. Jedinými výjimkami jsou Černá Hora a Albánie. V Chorvatsku a Srbsku je osobní zvýhodnění odečteno od základu daně ve fixní částce. Ve Slovinsku je výše osobního zvýhodnění závislá na výši příjmů poplatníka. V České republice je osobní zvýhodnění aplikováno formou slevy na dani. Stejná pravidla upravují i možnost daňového zvýhodnění na vyživované členy domácnosti. Mezi zeměmi, kde je tento institut zaveden, je Česká republika opětovně jedinou, kde je zvýhodnění na nezaopatřené členy domácnosti realizováno ve formě slevy na dani. V případě slevy na vyživované děti je tento mechanismus doplněn v České republice také možností čerpání daňového bonusu.

Oblastí, ve které lze sledovat poměrně veliké rozdíly mezi jednotlivými legislativními úpravami je problematika výše příspěvků na sociální pojištění. S výjimkou Srbska je ve všech státech zaveden způsob placení příspěvků zaměstnancem i zaměstnavatelem ve formě srážky ze zaměstnancovy hrubé mzdy. V Srbsku platí příspěvek pouze zaměstnavatel, ale pro účely výpočtu osobní důchodové daně je tento příspěvek pro zaměstnance připočitatelnou položkou základu daně. V Chorvatsku, Slovinsku a Černé Hoře je příspěvek placený zaměstnancem odečitatelnou položkou základu daně. V České republice je naopak položkou připočitatelnou a v Albánii příspěvek na sociální pojištění do výpočtu osobní důchodové daně vůbec nezasahuje. V následující tabulce je zachycena výše příspěvků placených zaměstnancem a zaměstnavatelem v jednotlivých zemích.

Tab. 3.7 Výše příspěvků na sociální pojištění v jednotlivých zemích

Země	Příspěvek na sociální pojištění v %		
	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	Celkem
Česká republika	11	34	45
Chorvatsko	20	15,2	35,2
Slovinsko	22,1	16,1	38,2
Černá Hora	24	9,8	33,8
Albánie	11,2	16,7	27,9
Srbsko	-	18,9	18,9

Zdroj: Deloitte International Tax Highlights

Z Tab. 3.7 je patrné, že nejvyšší příspěvky platí zaměstnanci v Černé Hoře. Naproti tomu nejvyššímu zatížení příspěvky na sociální pojištění jsou vystaveni zaměstnavatelé v České republice, kde je i součet obou dvou odvodů ze všech porovnávaných zemí nejvyšší.

S výjimkou České republiky, kde je aplikována lineární sazba daně, je ve všech sledovaných zemích zavedena klouzavě progresivní sazba daně. Nejčastěji se v těchto zemích vyskytují dvě nebo tři daňová pásma. Největší počet čtyř daňových pásem je zaveden ve Slovinsku. Specifická je situace v Albánii, kde příjmy do určité úrovně nepodléhají zdanění vůbec. Nejvyššímu daňovému zatížení 50% jsou podrobeny příjmy ve 4. daňovém pásmu ve Slovinsku.

4 Komparace osobní důchodové daně pro modelové poplatníky

V rámci následující kapitoly bude provedeno srovnání výše daňového zatížení a daňové povinnosti plynoucí poplatníkům ze zdanění osobní důchodovou daní v České republice, Chorvatsku, Slovinsku, Černé Hoře, Albánii a Srbsku. Předmětem komparace budou příjmy modelových poplatníků ze závislé činnosti v jednotlivých zemích. Pro účely komparace bude pracováno s průměrnou mzdou platnou v daných zemích v roce 2013.

Pro zachycení celého spektra poplatníků s rozdílnou výší příjmů ze závislé činnosti bude použito krování po 0,5 násobku průměrné mzdy v rozsahu od 0,5 násobku až po 5 násobek průměrné mzdy v jednotlivých zemích. Jako hlavní ukazatel komparace bude zvoleno daňové zatížení doplněné také celkovou výší daňové povinnosti jednotlivých modelových poplatníků v národní měně každého státu za období jednoho kalendářního roku.

Samotná komparace bude rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole budou porovnání modelové poplatníci mezi sebou v rámci jedné země a v druhé kapitole jednotliví poplatníci souhrnně v rámci všech porovnávaných zemí. Konkrétně se jedná o tyto poplatníky:

- svobodný bezdětný poplatník (P1);
- poplatník vyživující nezaopatřenou manželku a dvě nezletilé děti (P2);
- poplatník samoživitel se dvěma dětmi (P3).

Na závěr této kapitoly bude provedeno shrnutí dosažených výsledků doplněné komentáři respektujícími legislativní úpravy zdanění osobní důchodovou daní v jednotlivých porovnávaných zemích.

4.1 Srovnání osobní důchodové daně v jednotlivých porovnávaných zemích

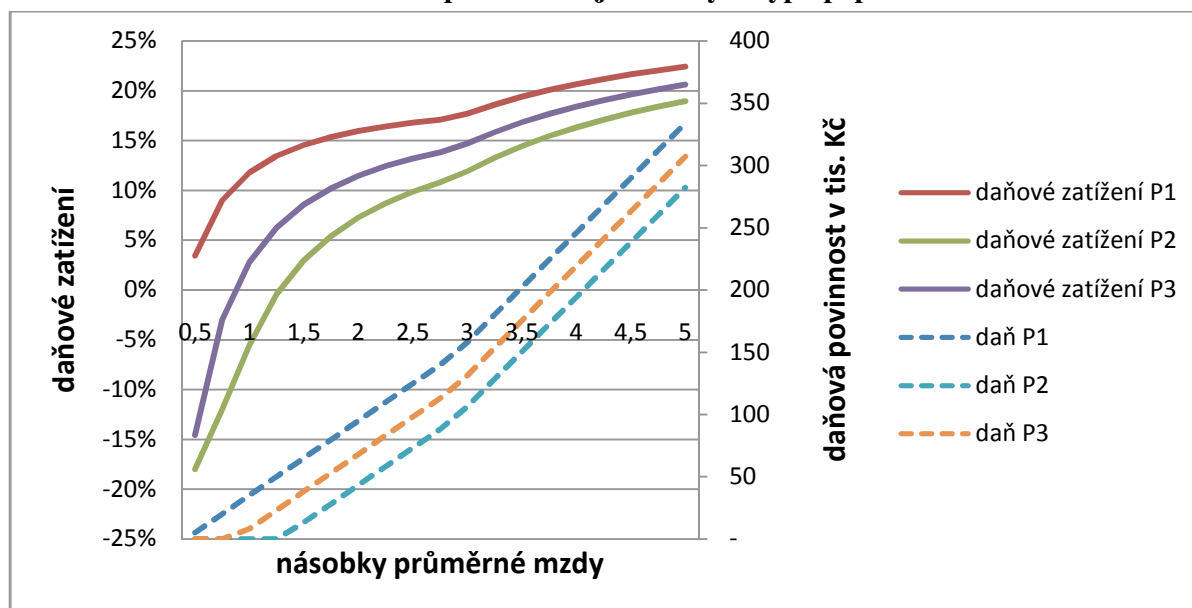
V rámci této podkapitoly bude provedeno srovnání osobní důchodové daně v jednotlivých zemích. Pro výše zvolené typy poplatníků bude vyčíslena daňová povinnost a také daňové zatížení osobní důchodovou daní. Pro účely výpočtu bude zvoleno rozmezí od 0,5 do 5 násobku průměrné mzdy v dané zemi.

4.1.1 Komparace osobní důchodové daně v České republice

Pro účely srovnání osobní důchodové daně v České republice byla použita legislativa popsána v kapitole 3.1. Pro jednotlivé modelové poplatníky byla vyčíslena výše jejich daňové povinnosti. K tomuto výpočtu byla použita roční průměrná mzda, která v roce 2013 činila 283 032 CZK. Základ daně představuje hrubá mzda navýšená o zaměstnavatelem placené příspěvky na sociální zabezpečení ve výši 34%. Základ daně je násoben lineární sazbou daně ve výši 15%. Vyčíslená daň je následně snižována o slevy na dani.

Následující Graf 4.1 zobrazuje hodnoty daňového zatížení a daňové povinnosti jednotlivých typů poplatníků v rozmezí příjmů od 0,5 do 5 násobku průměrné roční mzdy.

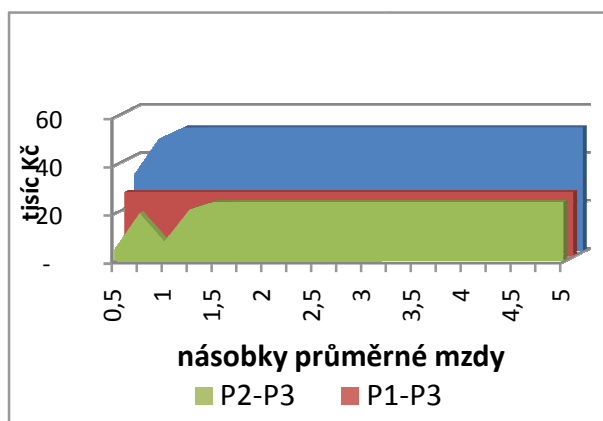
Graf 4.1 Daňové zatížení a daňová povinnost u jednotlivých typů poplatníků v ČR

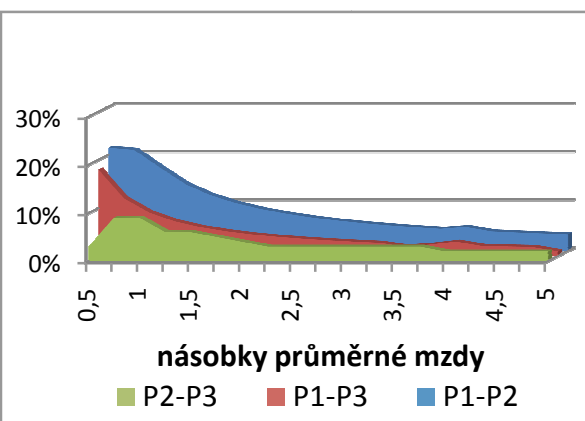
Na základě konkávního průběhu jednotlivých křivek daňového zatížení lze konstatovat, že s rostoucími příjmy klesá tempo růstu daňového zatížení. Díky slevám na dani a solidárnímu zvýšení základu daně má daňové zatížení progresivní charakter, i když je v České republice aplikována lineární sazba daně. Z grafu jasně vyplývá, že nízko příjmové skupiny poplatníků jsou zdaňovány výrazně méně, popřípadě jako je tomu u poplatníků P2 a P3 je zdanění v nízkých úrovních příjmů záporné. Tuto skutečnost je způsobena přítomností daňového bonusu, který poplatníkům s nízkými příjmy, kteří vyživují své děti, připadá.

Grafy 4.2 a 4.3 zobrazují rozdíly ve výši daňové povinnosti a daňového zatížení.

Graf 4.2 Rozdíl daňové povinnosti

Graf 4.3 Rozdíl v daňovém zatížení

Největší rozdíl je možné v obou porovnávaných veličinách vypočítat mezi poplatníky P1 a P2. Tento rozdíl je způsoben skutečností, že poplatník P2 uplatňuje slevu na dani jak na svou nezaopatřenou manželku, tak na své dvě děti. Rostoucí rozdíl mezi těmito poplatníky je dán tím, že při nižších úrovních příjmů není možno uplatnit všechna zvýhodnění v plném rozsahu.

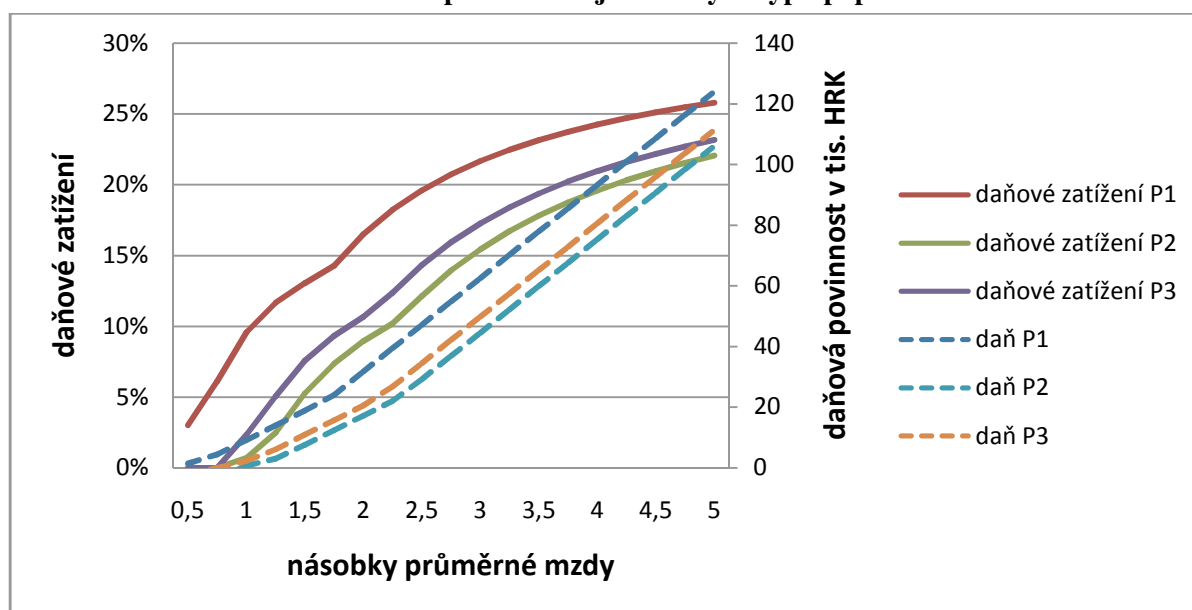
Rozdíl mezi poplatníky P1 a P3 je konstantní a je dán uplatněním slevy na dvě vyživované děti v případě poplatníka P3 ve výši 26 608 Kč. Odlišnost daňové zátěže a daňového zatížení mezi poplatníky P2 a P3 je dán tím, že poplatník P2 má právo si uplatnit slevu na vyživovanou manželku.

4.1.2 Komparace osobní důchodové daně v Chorvatsku

Komparace osobní důchodové daně v Chorvatsku byla vypracována na základě legislativy uvedené v kapitole 3.2. Průměrná roční mzda v Chorvatsku v roce 2013 dosahovala výše 96 168 HRK. Základ daně je tvořen hrubou mzdou sníženou o příspěvek na sociální pojištění placený zaměstnancem ve výši 20% z hrubé mzdy. Takto získaný základ daně je dále upravován o daňová zvýhodnění na poplatníka a nezaopatřené rodinné příslušníky. Pro výpočet daně je použita progresivní sazba odstupňovaná do tří daňových pásem.

V následujícím Grafu 4.4 je znázorněn vývoj daňového zatížení a daňové povinnosti u jednotlivých typů poplatníků.

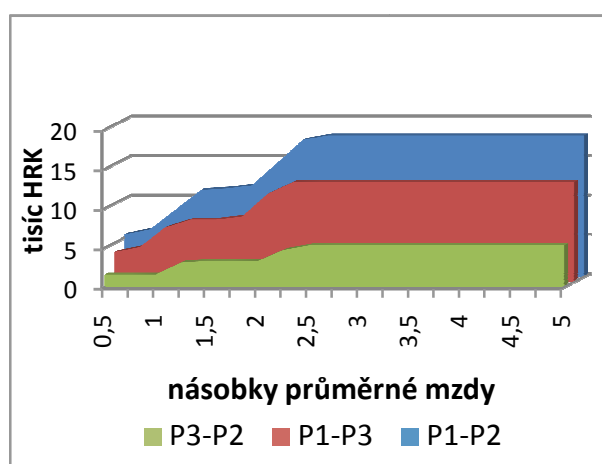
Graf 4.4 Daňové zatížení a daňová povinnost u jednotlivých typů poplatníků v Chorvatsku

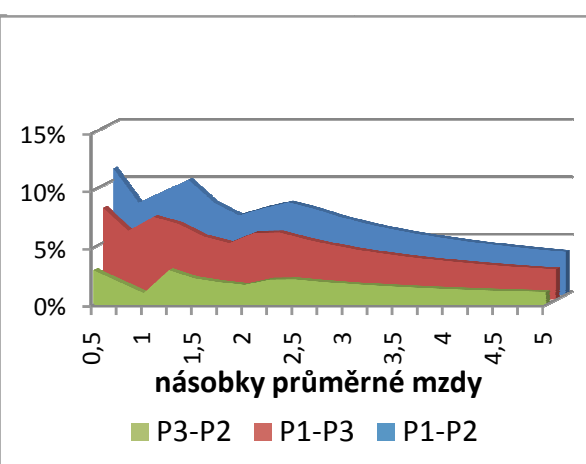
Z grafu je jasně patrný růst daňového zatížení spojený s růstem násobku průměrné mzdy. Dále je zjevná přítomnost jednotlivých daňových pásem, která se projevuje změnou zakřivení křivky daňového zatížení v rozmezí od 1,5 do 2,5 násobku průměrné mzdy v závislosti na typu poplatníka. Nejvýrazněji se tato skutečnost projevuje u poplatníka P1 při 1,75 násobku průměrné mzdy, při které se dostává část jeho příjmů do 3. daňového pásma, které je zdaňováno 40% sazbou daně.

Rozdíly mezi jednotlivými modelovými poplatníky jsou zachyceny v následujících grafech 4.5 a 4.6.

Graf 4.5 Rozdíl daňové povinnosti

Graf 4.6 Rozdíl v daňovém zatížení

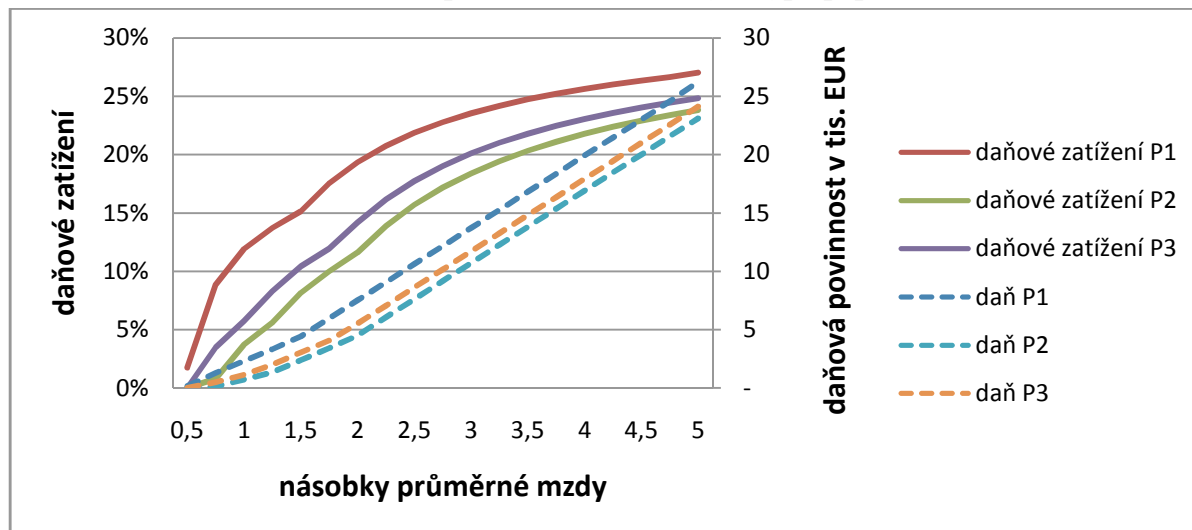
Největší rozdíly jsou stejně jako v případě České republiky mezi poplatníky P1 a P2. Tento nesoulad je dále prohlouben přítomností progresivní sazby daně, která se zejména v grafu rozdílů daňové povinnosti projevuje velmi výraznými skoky. Nejmarkantnější nárůst rozdílu daňové povinnosti nastává v rozmezí od 1,75 do 2,25 násobků průměrné mzdy, kdy se příjmy poplatníků dostávají do druhého daňového pásma. Rozdíl mezi poplatníkem P1 a P3 se od rozdílu mezi poplatníky P1 a P2 liší opět pouze nepřítomností daňového zvýhodnění vyživované manželky ve výši 13 200 HRK v případě poplatníka P3.

4.1.3 Komparace osobní důchodové daně ve Slovinsku

Srovnání osobní důchodové daně ve Slovinsku bylo provedeno na základě platné legislativy uvedené v kapitole 3.3. Výpočet byl uskutečněn na základě průměrné roční mzdy, která byla v roce 2013 na úrovni 19 406 EUR. Základem daně pro účely zdanění osobní důchodovou daní ve Slovinsku je rozdíl mezi hrubou mzdou a příspěvkem na sociální pojištění placený zaměstnancem ve výši 22,1% hrubé mzdy. Takto zjištěný základ daně je

dále upravován o slevy na dani a podroben zdanění klouzavě progresivní sazbou daně rozdělenou do čtyř daňových pásem. Vývoj daňového zatížení a daňové povinnosti jednotlivých modelových poplatníků zachycuje následující Graf 4.7.

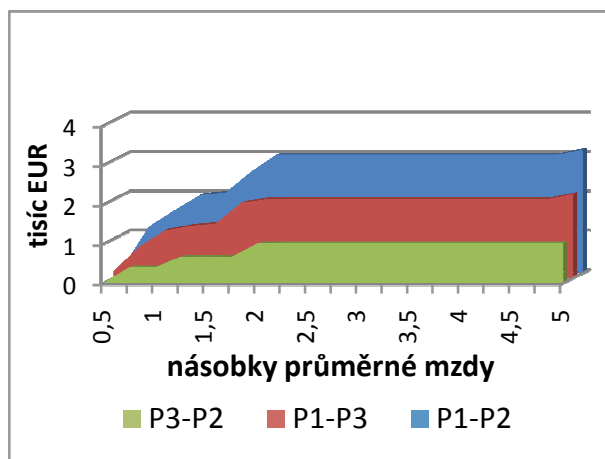
Graf 4.7 Daňové zatížení a daňová povinnost u jednotlivých typů poplatníků ve Slovinsku

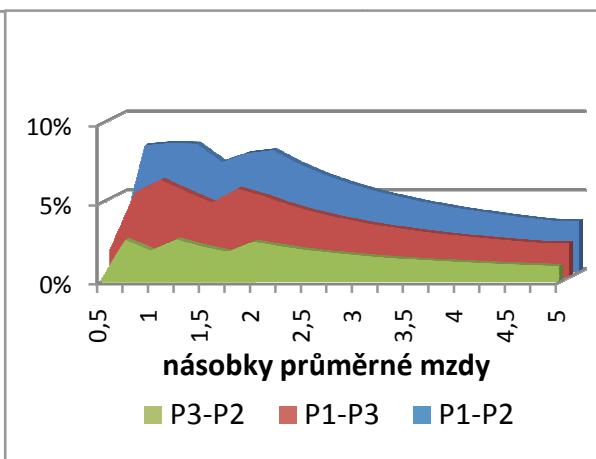
Z Grafu 4.7 lze vyčíst, že s růstem příjmu poplatníka klesá tempo růstu daňového zatížení. Největší rozdíl mezi poplatníkem P1, jehož daňové zatížení je nejvyšší a poplatníkem P2, u kterého je naopak zatížení nejnižší, je patrný při nižších násobcích průměrné mzdy. Při 1 násobku průměrné roční mzdy činí rozdíl v daňové zátěži 6%.

Rychlost růstu daňové povinnosti s výší příjmu naopak roste. Je to způsobeno působením jednotlivých pásem daně a také postupným oslabováním vlivu daňových zvýhodnění. V oblasti nižších příjmů mezi 0,5 a 2 násobkem průměrné roční mzdy je patrná přítomnost daňového zvýhodnění nezaopatřených vyživovaných členů domácnosti. Rozdíly mezi jednotlivými poplatníky jsou zachyceny v Grafech 4.8 a 4.9.

Graf 4.8 Rozdíl daňové povinnosti

Graf 4.9 Rozdíl v daňovém zatížení

Z grafu zachycujícího rozdíl v daňové povinnosti je zjevné, že největší rozdíl je opět mezi poplatníky P1 a P2. Graf dále názorně dokládá přítomnost jednotlivých daňových pásem, která se projevují zjevnými přechody v obou grafech. Hlavním rozdílem mezi poplatníkem P1 a P2 je skutečnost, že poplatník P2 vyživuje nezaopatřenou manželku a děti. Výše tohoto daňového zvýhodnění dosahuje 2436 EUR na jednoho nezaopatřeného člena rodiny. Od 2 násobku průměrné roční mzdy je rozdíl v daňové povinnosti konstantní a dosahuje částky 2997 EUR.

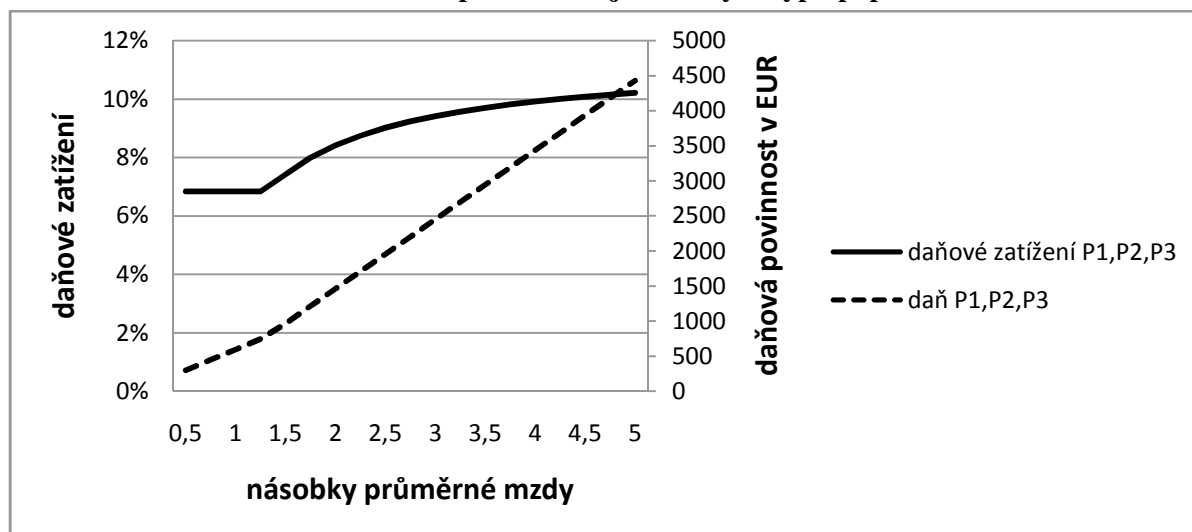
Zjevně patrný je také rozdíl mezi poplatníky P1 a P3, u kterých je situace stejná, pouze s tím rozdílem, že poplatník P3 uplatňuje pouze zvýhodnění na dvě nezaopatřené děti. Rozdílné daňové zatížení a daňová povinnost poplatníků P2 a P3 je dán absencí vyživované manželky v případě poplatníka P3. V absolutním vyjádření tento rozdíl dosahuje částky 2436 EUR.

4.1.4 Komparace osobní důchodové daně v Černé Hoře

Zdrojem informací pro komparaci osobní důchodové daně na území Černé Hory je popis legislativy uvedený v kapitole 3.3. Výpočet daňové povinnosti a daňového zatížení byl proveden na základě roční průměrné mzdy, jež v roce 2013 činila 8676 EUR. Základ daně pro zdanění osobní důchodovou daní ze závislé činnosti tvoří hrubá mzda snižená o zaměstnancem placené pojistné na sociální pojištění, které v roce 2013 činilo 24% z hrubé mzdy. Legislativa Černé Hory neobsahuje možnost slev na dani ani jiných zvýhodnění. Na základ daně je aplikována klouzavě progresivní sazba daně, která je na základě výše zdanitelných příjmů rozdělena do dvou daňových pásem.

Vývoj daňového zatížení a daňové povinnosti zachycuje Graf 4.10.

Graf 4.10 Daňové zatížení a daňová povinnost u jednotlivých typů poplatníků v Černé Hoře

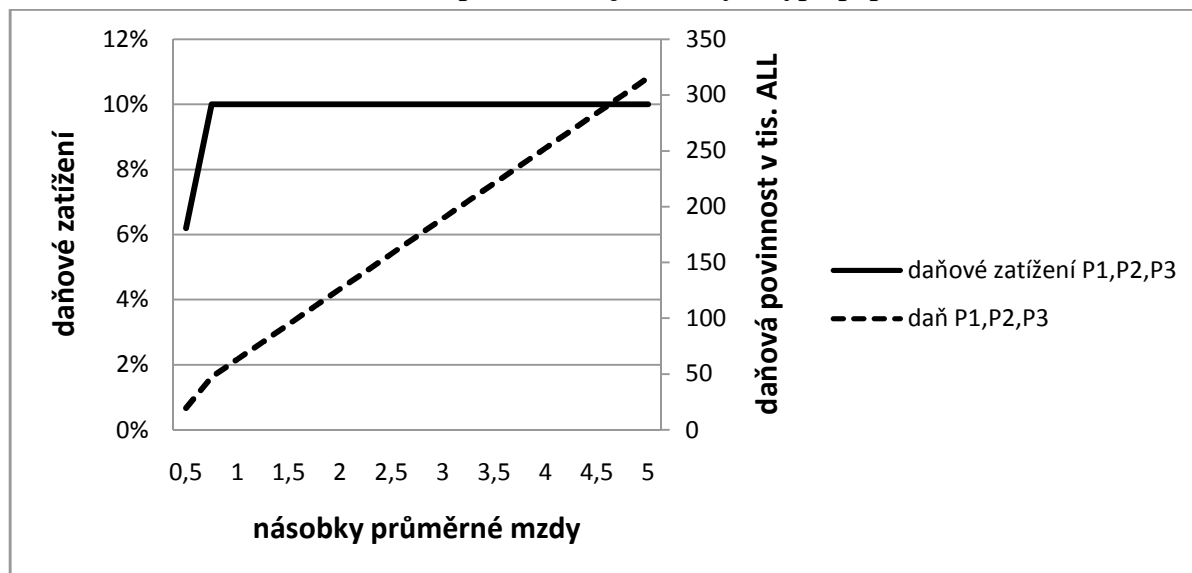
Graf 4.10 zobrazuje průběh křivek daňového zatížení a výsledné daňové povinnosti u modelových poplatníků P1,P2 a P3. V legislativě upravující osobní důchodovou daň v Černé Hoře nejsou obsaženy žádná daňová zvýhodnění ani slevy na dani a proto jsou křivky daňového zatížení i daňové povinnosti u jednotlivých modelových poplatníků totožné. Lze u nich však vypočítat přítomnost jednotlivých daňových pásem způsobených klouzavě progresivní sazbou daně. Velmi patrný je v tomto ohledu přechod daňového zatížení v okolí bodu zachycujícího 1,5 násobek průměrné roční mzdy.

4.1.5 Komparace osobní důchodové daně v Albánii

Osobní důchodová daň v Albánii byla srovnávána na základě legislativy popsané v kapitole 3.5. K výpočtu byla použita průměrná roční mzda, která v roce 2013 dosahovala v Albánii výše 631 200 ALL. Hrubá mzda je pro získání základu daně navýšena o příspěvek na sociální pojištění placený zaměstnancem ve výši 11,2% hrubé mzdy. Základ daně je následně zdaněn klouzavě progresivní sazbou daně ve třech daňových pásmech.

Vývoj daňového zatížení a daňové povinnosti modelových poplatníků v Albánii je zachycen v Grafu 4.11.

Graf 4.11 Daňové zatížení a daňová povinnost u jednotlivých typů poplatníků v Albánii

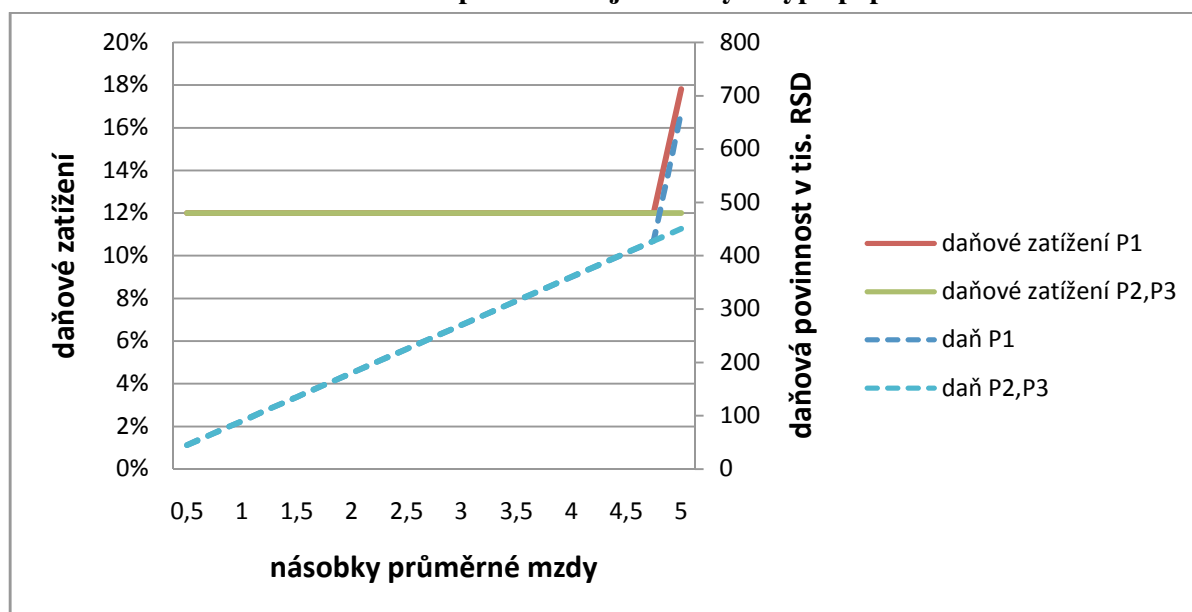
Z grafu lze vyvodit skutečnost, že klouzavě progresivní sazba daně výrazně zvýhodňuje poplatníky s příjmy okolo 0,5 násobku průměrné roční mzdy. Za tímto bodem je již křivka daňového zatížení konstantní na úrovni 10%. Podobný průběh má i křivka daňové povinnosti, která je od stejného bodu lineární.

4.1.6 Komparace osobní důchodové daně v Srbsku

Jako podklad pro zpracování srovnání osobní důchodové daně v Srbsku byla použita legislativa charakterizovaná v kapitole 3.6. Výsledná daňová povinnost a daňové zatížení bylo vyjádřeno na základě průměrné roční mzdy, která v Srbsku pro rok 2013 činila 750 495 RSD. Základem daně je částka hrubé mzdy navýšená o příspěvek na sociální zabezpečení, který dosahuje výše 17,9% hrubé mzdy. Daň je ze základu pro výpočet daně sražena v jednotné sazbě 12%. Pokud však příjmy poplatníka ze závislé činnosti přesáhnou trojnásobek průměrné roční mzdy, jsou podrobeny finálnímu zdanění dvoupásmovou klouzavě progresivní sazbou daně. Výsledný základ daně je však možno snížit o slevy na dani.

Graf 4.12 zachycuje vývoj daňového zatížení a daňové povinnosti pro jednotlivé modelové typy poplatníků v Srbsku.

Graf 4.12 Daňové zatížení a daňová povinnost u jednotlivých typů poplatníků v Srbsku

Z grafu je patrná přítomnost dvou pásem klouzavě progresivní sazby daně. Druhé pásmo však postihuje pouze poplatníky P2 a P3 při příjmech přesahujících 4,5 násobek průměrné roční mzdy. Do této úrovně důchodu je daňová povinnost i daňové zatížení všech modelových poplatníků stejná, což vyplývá z faktu, že příjmy ze závislé činnosti jsou zdaněny srážkou daně zaměstnavatelem z hrubé mzdy bez nároku na daňové zvýhodnění. Nárok na toto zvýhodnění má poplatník až při výpočtu finální daňové povinnosti plynoucí ze všech typů příjmů. Do tohoto výpočtu však příjmy ze závislé činnosti vstupují pouze tehdy, přesáhnou-li stanovenou mez uvedenou v Tabulce 3.6.

Vývoj křivky daňové povinnosti je lineární s výjimkou výše zmíněné skutečnosti, která má za následek prudký nárůst daňové povinnosti u vysoce příjmových poplatníků.

4.2 Komparace zatížení jednotlivých typů poplatníků osobní důchodovou daní

Obsah následující kapitoly je zaměřen na komparaci osobní důchodové daně u jednotlivých modelových poplatníků P1, P2 a P3. Stejně jako v předchozí kapitole bude porovnáno jejich daňové zatížení v rozmezí od 0,5 do 5 násobku průměrné roční mzdy.

V druhé části této kapitoly bude vyčísleno, kolik procent z hrubé mzdy zaměstnanců v jednotlivých zemích připadá na sociální pojištění, daň a na čistou mzdu. Pro účely této dílčí komparace budou navoleni poplatníci, kteří dosahují průměrné roční mzdy a dále 2 násobku průměrné roční mzdy v dané zemi.

Komparace bude provedena na základě výpočtů daňové povinnosti a daňového zatížení v jednotlivých zemích. Pro účely komparace bude použita průměrná mzda platná v roce 2013. Pro lepší názornost jsou v následující Tabulce 4.1 uvedeny průměrné mzdy platné v roce 2013 přepočtené na euro a seřazené podle velikosti od nejvyšší po nejnižší.

Tab. 4.1 Průměrná roční mzda v EUR v roce 2013

Země	Průměrná mzda v EUR
<i>Slovinsko</i>	18 408
<i>Chorvatsko</i>	12 366
<i>Česká republika¹⁴</i>	11 743
<i>Černá Hora</i>	8856
<i>Srbsko</i>	7312
<i>Albánie</i>	4508

Zdroj: Eurostat

4.2.1 Komparace daňového zatížení osobní důchodovou daní u poplatníka P1

Následující podkapitola je zaměřená na komparaci daňového zatížení osobní důchodovou daní svobodného a bezdětného poplatníka P1. Zdanění tohoto modelového poplatníka se v jednotlivých zemích výrazně liší. První oblastí, kde se projevuje rozdílnost

¹⁴ U České republiky byl použit kurz platný před měnovou intervencí ČNB

jednotlivých daňových systémů je oblast zvýhodnění, které si může poplatník uplatnit na svou osobu. V zásadě je možno konstatovat, že se mezi porovnávanými zeměmi objevují tři způsoby, kterými je možnost zvýhodnění poplatníka řešena. Prvním z nich je možnost slevy na dani, která se vyskytuje v případě České republiky. Poplatník má v tomto případě nárok si svou daňovou povinnost snížit o paušální částku ve výši 24840 Kč.

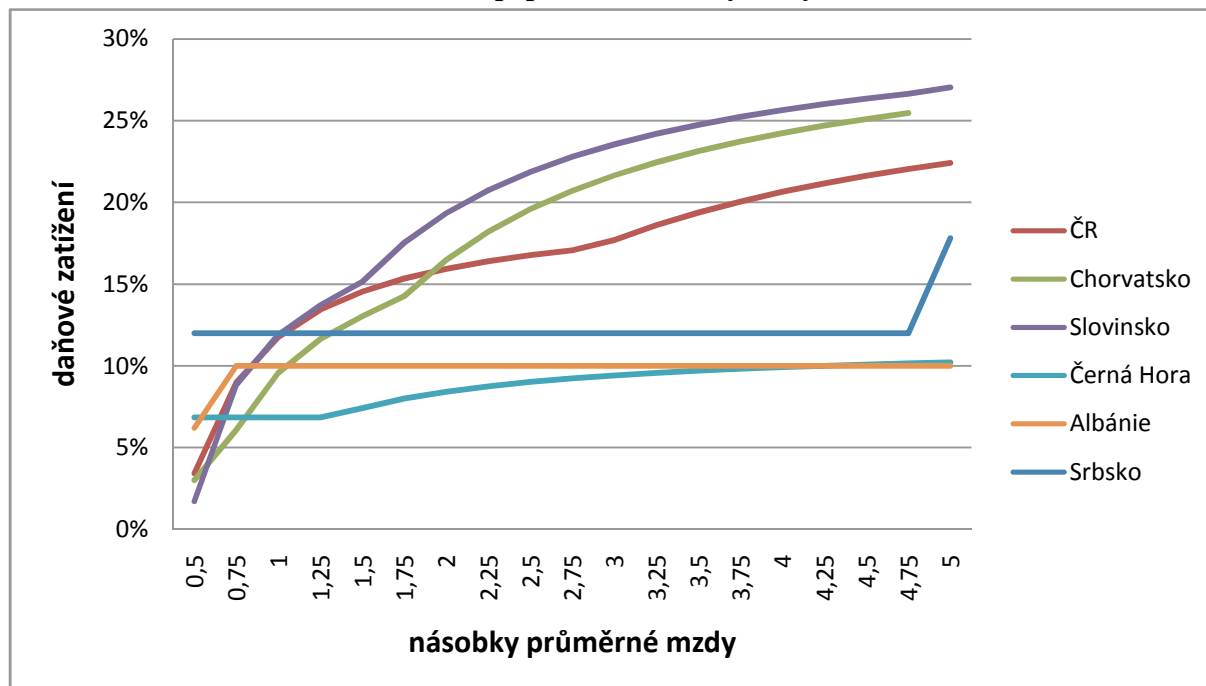
Druhou možností je zvýhodnění v podobě odpočtu určité částky od základu daně. Tato varianta je obsažena v daňovém systému Chorvatska, Slovinska a Srbska. V případě Slovinska je výše zvýhodnění závislá na výši příjmů poplatníka a zvýhodnění je rozděleno do tří pásem. Naproti tomu v Chorvatsku je odečtena od základu daně fixní částka. V Srbsku je situace složitější, což vyplývá z toho důvodu, že příjmy ze závislé činnosti jsou zdaňovány nejprve přímo u zdroje a až poté v závislosti na celkové výši příjmů dochází k finálnímu zdanění, pro jehož výpočet je možno využít daného zvýhodnění a snížit si základ daně. Třetí a poslední možností, která se objevuje u Černé Hory a u Albánie je absence jakéhokoliv zvýhodnění na poplatníka.

Další skutečností, která ovlivňuje výši daňové povinnosti a daňového zatížení poplatníka P1 v jednotlivých zemích je způsob, kterým do výpočtu daně vstupují příspěvky na sociální pojištění placené zaměstnancem. I v tomto případě se vyskytují mezi porovnanými zeměmi tři varianty. V případě České republiky jsou příspěvky placené zaměstnavatelem připočteny k základu daně. Odlišný způsob uplatnění příspěvků na sociální pojištění se vyskytuje v Chorvatsku, Slovinsku a Černé Hoře, kde jsou příspěvky placené zaměstnancem od hrubé mzdy odečteny. V Albánii se s výší příspěvků na sociální pojištění při výpočtu daňové povinnosti nepracuje vůbec, neboli výše příspěvků není ani připočitatelnou ani odečitatelnou položkou od základu daně. Určité specifikum se objevuje v daňovém systému Srbska, kde je nejprve příspěvek na sociální pojištění odečten od základu daně při výpočtu osobní důchodové daně ze závislé činnosti srážené zaměstnavatelem zaměstnanci, ale následně je tento příspěvek připočitatelnou položkou základu daně pro výpočet finální daňové povinnosti u vysoce příjmových poplatníků. Tento aspekt je dobře viditelný v následujícím Grafu 4.13, který zachycuje vývoj daňového zatížení modelového poplatníka P1 v rozmezí od 0,5 do 5 násobku průměrné roční mzdy.

Z grafu je patrné, že nejvíce je osobní důchodovou daní zatížen poplatník P1 ve Slovinsku. Poplatník, který dosáhne ve zdaňovacím období příjmu na úrovni 5 násobku průměrné roční mzdy je podroben daňovému zatížení na úrovni 27%. Ve Slovinsku se také vyskytuje největší rozdíl ve výši daňové zátěže mezi nízkou a vysoce příjmovými poplatníky. Konkrétně se jedná o rozdíl 25 procentních bodů mezi poplatníkem s příjmem na

úrovni 0,5 a 5 násobku průměrné mzdy. Této skutečnosti je ve Slovinsku docíleno přítomností zvýhodnění snižujících základ daně a klouzavě progresivní sazbou daně. Následující Graf 4.13 zachycuje vývoj daňového zatížení poplatníka P1 ve vybraných zemích.

Graf 4.13 Daňové zatížení modelového poplatníka P1 ve vybraných zemích

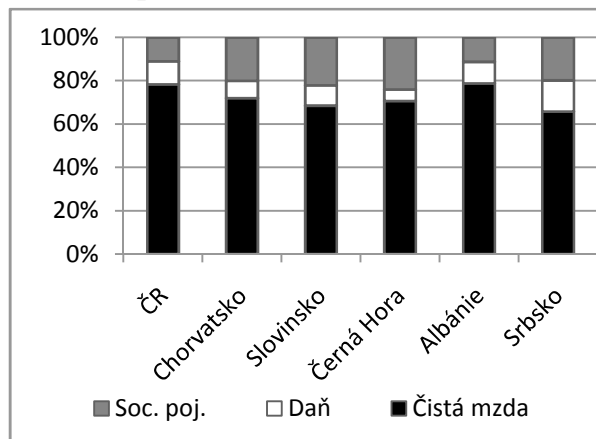
Druhý nejvyšší rozdíl daňového zatížení se vyskytuje v Chorvatsku a dosahuje 23 procentních bodů. Nejnížší rozdíl daňového zatížení mezi jednotlivými příjmovými skupinami je v Černé Hoře, kde se v legislativě nevyskytují žádná zvýhodnění a rozdíl ve výši 3 procentních bodů je tak způsoben pouze dvěma pásmy klouzavě progresivní sazby daně. Druhé nejnížší rozpětí je v Albánii, kde pouze příjmy poplatníků v rozmezí od 0,5 do 0,75 násobku průměrné mzdy spadají celou velikostí do nejnížšího pásma daně.

Poplatník P1 s příjmem na úrovni průměrné roční mzdy ve své zemi je nejméně zatížen osobní důchodovou daní v Černé Hoře, a to 7%. V ostatních zemích se rozpětí daňového zatížení na této úrovni příjmů pohybuje okolo 10-12%. S růstem průměrné mzdy se však rozdíly zvyšují. Při 2 násobku průměrné roční mzdy je nejvíce zatížen poplatník P1 ve Slovinsku, a to 16%.

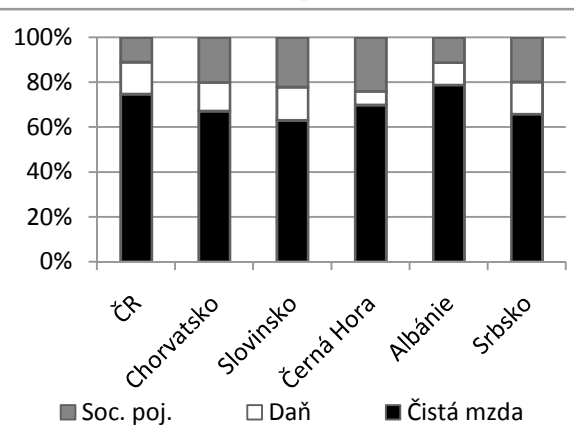
V Grafech 4.14 a 4.15 je znázorněno, z jakých poměrných částí se skládá hrubá mzda ve vybraných zemích při průměrné mzdě a také při dvojnásobku průměrné mzdy. Z Grafu 4.14 je patrné, že nejvyšší příspěvek na sociální pojištění je placený ve Slovinsku a v Černé Hoře. Naopak nejnížší v České republice ve výši 11%. Nejvyšší daň je placena ve Slovinsku a

naopak nejnižší v Černé Hoře. Rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší daní je při průměrné mzdě 5 procentních bodů.

Graf 4.14 Složení hrubé mzdy při průměrné mzdě

Graf 4.15 Složení hrubé mzdy při dvojnásobku průměrné mzdy

Při dvojnásobku průměrné mzdy jsou již v Grafu 4.15 vidět zásadní rozdíly v podílu daně na hrubé mzdě, která stále zůstává nejvyšší ve Slovinsku s 19%. S výjimkou Srbska a Albánie dochází při přechodu k dvojnásobku průměrné mzdy ke zvýšení daně ve všech státech. Nejmenší zvýšení je zaznamenáno v případě Černé Hory a to ve výši 2 procentních bodů. Nejvyšší opětovně u Slovinska, která má ze všech států nejprogresivnější nárůst zdanění s nárůstem výše průměrné mzdy.

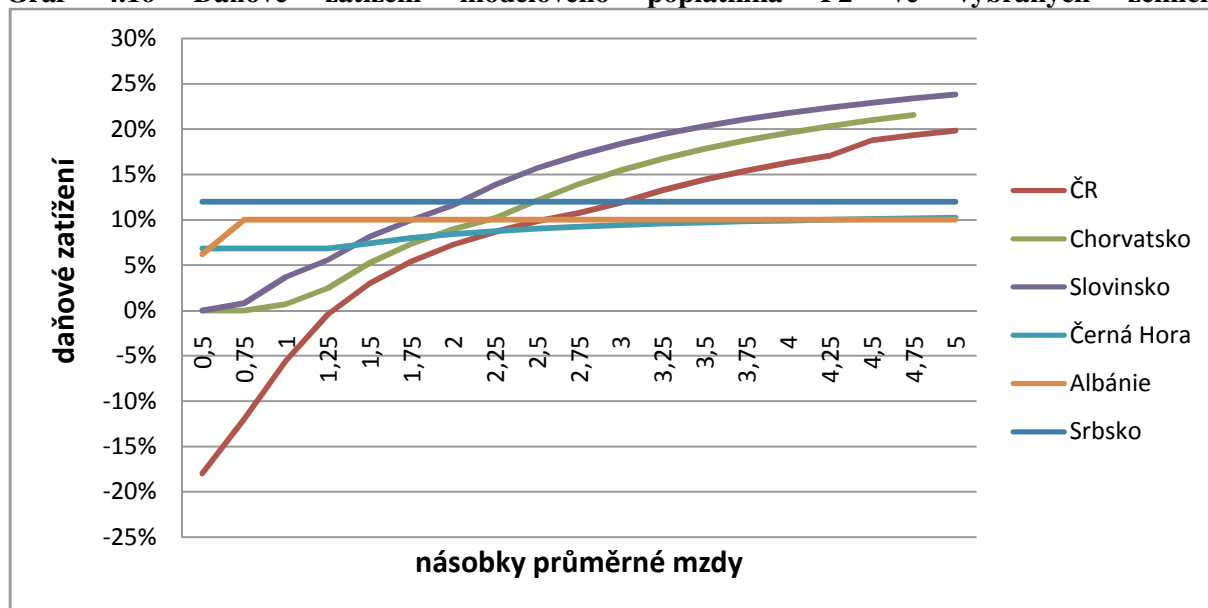
4.2.2 Komparace daňového zatížení osobní důchodovou daní u poplatníka P2

Poplatník P2 vyživuje kromě sebe také nezaopatřenou manželku a dvě děti. V některých státech je tato skutečnost zohledněna a poplatník může využít zvýhodnění snižující základ daně popřípadě slevu na dani. V České republice má poplatník nárok na slevu na dani ve výši 24840 Kč na nezaopatřenou manželku a 13404 Kč na vyživované dítě. V Chorvatsku je výše zvýhodnění za manželku a první dítě stejná ve výši 13200 HRK. Druhé dítě je však zvýhodněno více a poplatník má možnost uplatnit zvýhodnění ve výši 18480 HRK. Legislativní úprava osobní důchodové daně ve Slovinsku dává poplatníkovi možnost získat zvýhodnění ve výši 2436 EUR na nezaopatřenou manželku a každé z dětí. V Srbsku má poplatník nárok uplatnit si na každého vyživovaného člena domácnosti zvýhodnění ve výši 15% z průměrné roční mzdy. Spolu se základním zvýhodněním na poplatníka však celková výše všech úlev nesmí přesáhnout 50% základu daně daného poplatníka.

V Černé Hoře a v Albánii platná legislativa poplatníkovi neumožňuje uplatnit fixní zvýhodnění. Albánské daňové zákony však připouští snížit díky nezaopatřeným členům domácnosti základ daně o léčebné výlohy a náklady na studium.

Graf 4.16 obsahuje vývoj daňového zatížení Poplatníka P2 v jednotlivých zemích v rozmezí od 0,5 do 5 násobku průměrné mzdy.

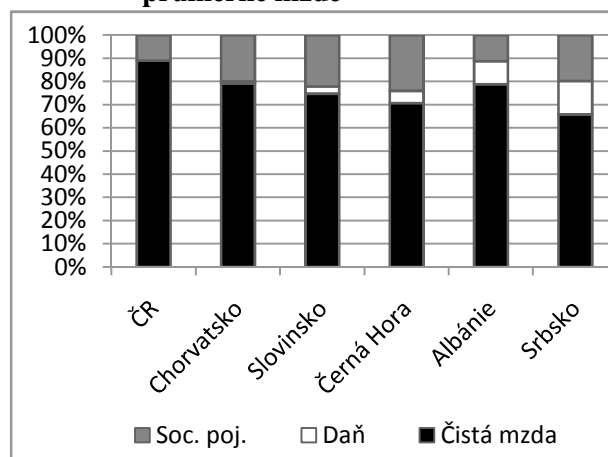
Graf 4.16 Daňové zatížení modelového poplatníka P2 ve vybraných zemích

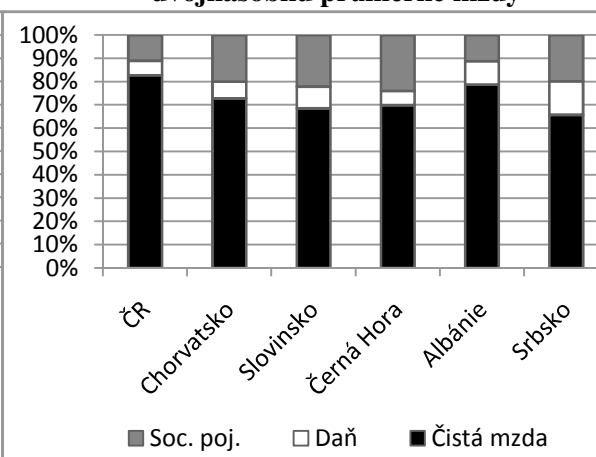
V rozpětí od 0,5 do násobku průměrné mzdy výrazně vybočuje Česká republika, kde je poplatník zatížen zápornou daní. Tento jev je způsoben tím, že výše slev na nezaopatřené děti přesahuje výši příjmů poplatníka. Díky zápornému zdanění dosahuje rozpětí zdanění v České republice u poplatníka P2 39 procentních bodů. Nejvyššímu daňovému zatížení je vystaven poplatník ve Slovinsku, kde zatížení dosahuje při 5 násobku průměrné roční mzdy 24%. Nejmenší rozdíl ve zdanění nízko a vysoko příjmového poplatníka je v Srbsku, kde je daňové zatížení konstantní v celé škále mezd. Podobné je tomu i v případě Albánie, kde pouze poplatník s příjmem do 0,75 násobku průměrné mzdy spadá do nejnižšího daňového pásma.

V následujících Grafech 4.17 a 4.18 je zachyceno složení hrubé mzdy poplatníka P2 při průměrné mzdě a při dvojnásobku průměrné mzdy.

Graf 4.17 Složení hrubé mzdy při průměrné mzdě

Graf 4.18 Složení hrubé mzdy při dvojnásobku průměrné mzdy

Z grafu 4.17 je patrné, že nejmenší část hrubého příjmu připadá na daň v České republice a v Chorvatsku. V České republice je to způsobeno výše popsanou zápornou daní. V Chorvatsku dosahuje zdanění při násobku průměrné mzdy u poplatníka P2 pouhého 1%. Nejvyššímu daňovému zatížení jsou vystaveni poplatníci v zemích, kde nejsou zavedena paušální zvýhodnění na poplatníka a nezaopatřené členy domácnosti. Poplatníci v Srbsku a v Albánii jsou zatíženi 10% a 12%. Nejvyšší příspěvek na sociální pojištění platí poplatník P2 v Černé Hoře ve výši 24% své hrubé mzdy. Nejnížší příspěvek platí poplatník v České republice, ve které je ovšem tento deficit vybalancován extrémně vysokým příspěvkem placeným zaměstnavatelem.

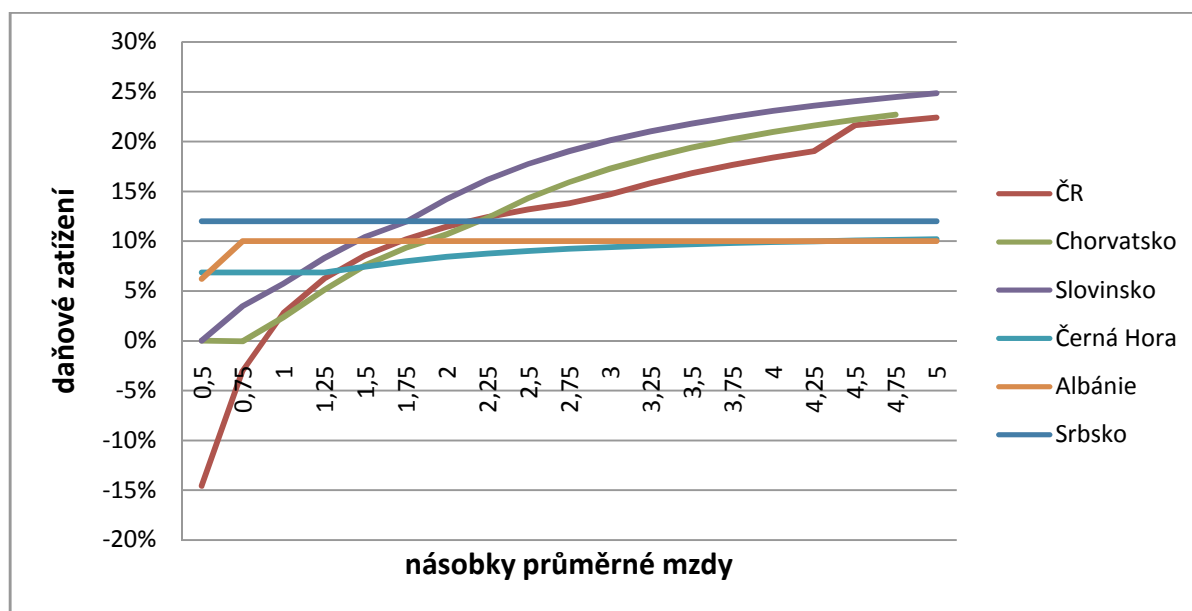
Při dvojnásobku hrubé mzdy se situace mění zejména v zemích, ve kterých je zavedena klouzavě progresivní sazba daně. Daň tvoří největší část hrubého příjmu ve Slovinsku a v Srbsku. V obou zemích je to 12%. Ve Slovinsku je možno také nalézt největší rozpětí ve výši daně při srovnání s příjmem na úrovni násobku průměrné mzdy. Toto rozpětí činí 8 procentních bodů.

4.2.3 Komparace daňového zatížení osobní důchodovou daní u poplatníka P3

V následující kapitole bude srovnáno daňové zatížení modelového poplatníka P3, který reprezentuje samoživitele vyživujícího dvě děti. Samoživitelé v Chorvatsku, Slovinsku a v Srbsku mají nárok na zvýhodnění vyživovaných dětí v podobě snížení základu daně. Poplatníci v České republice mají právo uplatnit slevu na dani ve výši 13 404 Kč na každé vyživované dítě. Poplatník P3 se od poplatníka P2 liší pouze absencí nezaopatřeného partnera.

Průběh daňového zatížení poplatníka P3 osobní důchodovou daní v jednotlivých zemích je zachycen v Grafu 4.19.

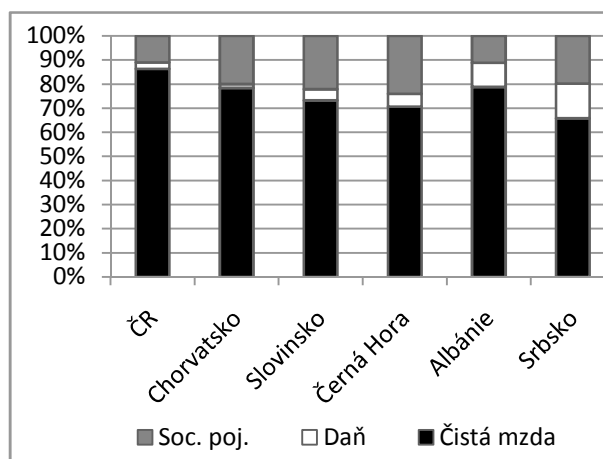
Graf 4.19 Daňové zatížení modelového poplatníka P3 ve vybraných zemích

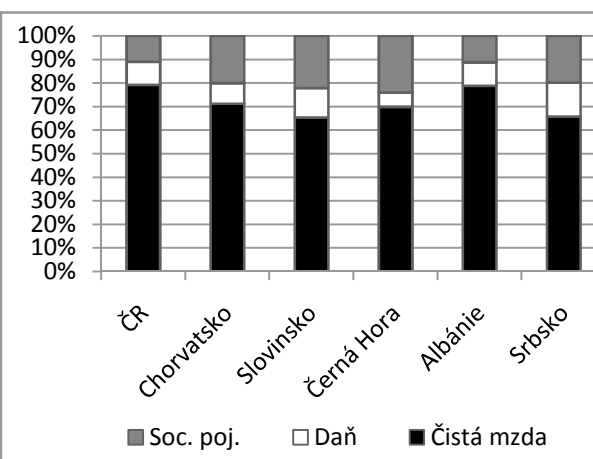
Z průběhu jednotlivých křivek daňového zatížení vyplývá, že nejvíce je od 1,75 násobku průměrné mzdy zatížen důchodovou daní poplatník P3 ve Slovinsku. Do této úrovně průměrné mzdy je nejvíce zatížen poplatník v Srbsku, kde je jednotná sazba daně. V České republice se stejně jako v případě poplatníka P2 vyskytuje u nízko příjmových poplatníků záporné daňové zatížení způsobené slevou na dani na vyživované děti. Odlišná je ovšem úroveň příjmů, při které se stává daňové zatížení kladným. Zatímco u poplatníka P2 to bylo na úrovni 1,25násobku průměrné mzdy, u poplatníka P3 je tomu tak již při násobku průměrné mzdy.

Složení hrubé mzdy poplatníka P3 je zachyceno v Grafech 4.20 a 4.21.

Graf 4.20 Složení hrubé mzdy při průměrné mzdě

Graf 4.21 Složení hrubé mzdy při dvojnásobku průměrné mzdy

Z Grafu 4.20 je patrné, že nejnižší podíl z hrubého příjmu tvoří, při násobku průměrné hrubé mzdy, čistá mzda v Černé Hoře. Nejvyšší podíl čisté mzdy na hrubém mzdovém příjmu se naopak při této úrovni důchodu vyskytuje v České republice. Při dvojnásobku průměrné hrubé mzdy se již situace mění a nejnižší čistou mzdu obdrží poplatník ve Slovinsku, kde se vyskytuje, stejně jako tomu bylo u poplatníka P2 i u poplatníka P3, největší rozpětí ve výši podílu daně na hrubé mzdě mezi jedním a dvěma násobky průměrné hrubé mzdy. U poplatníka P3 je toto rozpětí na úrovni 10%. Samotná daň tvoří nejnižší podíl na složení hrubého mzdového příjmu při násobku průměrné mzdy v Chorvatsku. Naopak nejvyššího podílu dosahuje daň při stejné výši mezd v Srbsku. Při dvojnásobku průměrné mzdy je nejvyšší podíl daně na hrubé mzdě ve Slovinsku, a to ve výši 16%, což je o 8 procentních bodů více, než nejnižší daň, která je při této hladině příjmů v Černé Hoře.

4.3 Shrnutí výsledků komparace osobní důchodové daně pro modelové poplatníky

V předcházejících podkapitolách bylo provedeno srovnání daňového zatížení a daňové povinnosti modelových poplatníků z osobní důchodové daně v České republice, Chorvatsku, Slovinsku, Černé Hoře, Albánii a Srbsku. Pro zachycení širokého spektra sociálních situací poplatníků bylo zvoleno srovnání v rozmezí od 0,5 do 5 násobku průměrné mzdy.

S výjimkou České republiky se ve všech srovnávaných zemích objevuje pro účely zdanění osobní důchodovou daní klouzavě progresivní sazba členěná do dvou až čtyř daňových pásem. Největší rozdíl mezi minimální a maximální sazbou daně se vyskytuje ve Slovinsku a rozdíl činí 34 procentních bodů. Ve stejné zemi je také uplatněno nejvíce daňových pásem, a to konkrétně čtyři. V České republice je naproti tomu uplatněna lineární sazba daně ve výši 15%. Položkou, která výrazně ovlivňuje daňové zatížení a daňovou povinnost je přítomnost daňových zvýhodnění a slev na dani, na které mají poplatníci v jednotlivých zemích ze zákona nárok. Česká republika je mezi porovnávanými státy jedinou zemí, kde se objevuje sleva na dani, kterou si poplatník může uplatnit na svou vlastní osobu a dále pak na nezaopatřeného partnera a vyživované děti. V ostatních zemích je zvýhodnění realizováno formou položek snižujících základ daně.

Česká republika je jedinou zemí, ve které má poplatník nárok na získání daňového bonusu. Spolu se systémem slev na dani je tak v České republice dosaženo největšího rozdílu ve výši daňového zatížení mezi nízkou a vysokou příjmovými poplatníky. Pokud by bylo od daňového bonusu abstrahováno, tak by toto prvenství náleželo Slovinsku, kde se na výsledné

výši daňového zatížení a daňové povinnosti podílí zejména přítomnost jednotlivých daňových pásem klouzavě progresivní sazby daně.

V České republice, Chorvatsku a ve Slovinsku platí, že nejvíce je osobní důchodovou daní zatížen bezdětný a svobodný poplatník P1. Druhému nejvyššímu daňovému zatížení je v těchto zemích vystaven poplatník P3, který sám vyživuje dvě děti a nejméně je zatížen poplatník P2, který kromě dvou dětí vyživuje také nezaopatřeného partnera. V Černé Hoře a Albánii se díky absenci plošných daňových zvýhodnění rozdíly v daňovém zatížení a daňové povinnosti mezi jednotlivými modelovými poplatníky nevyskytují. V legislativě Srbska jsou zvýhodnění poplatníka a vyživovaných rodinných příslušníků snižující základ daně obsažena, ale netýkají se zdanění příjmů ze závislé činnosti, které je uskutečňováno srážkou daně zaměstnavatelem.

Nejvyššímu daňovému zatížení a daňové povinnosti je vystaven poplatník P1 ve Slovinsku a v Chorvatsku. Nejnižšímu naopak v Černé Hoře a Albánii. Při úrovni mezd nižších než násobek průměrné mzdy je daňové zatížení u tohoto poplatníka nejvyšší v Srbsku, kde jsou i nízké příjmy zdaňovány sazbou 12%. Od 1,25 násobku průměrné mzdy je již nejvyššímu daňové zatížení vystaven poplatník ve Slovinsku. Daňové zatížení v Černé Hoře je nejnižší ze všech sledovaných států přibližně do hranice 3,75 násobku průměrné mzdy. Poté se díky převaze příjmů ve vyšším daňovém pásmu dostává daňové zatížení nad úroveň zatížení v Albánii.

Nejvyššímu daňovému zatížení je vystaven poplatník P2 ve Slovinsku a v Chorvatsku. To však neplatí o příjmech do 2 násobku průměrné mzdy, kdy je nejvíce zatížen poplatník v Srbsku. Tato skutečnost je dána mimo jiné tím, že v zemích, jako je Slovinsko, Chorvatsko a Česká republika působí při nízkých příjmech naplno existence daňových zvýhodnění a slev na dani. Nejnižšímu daňovému zatížení ve vyšších úrovních příjmů jsou opět vystaveni poplatníci v Černé Hoře a v Albánii, kteří nemají nárok na daňová zvýhodnění. Při nízkých hladinách příjmů do 1,25 násobku průměrné mzdy je nejnižšímu zatížení vystaven poplatník v České republice, kde je daňové zatížení negativní díky daňovému bonusu.

Daňové zatížení poplatníka P3 je svým průběhem v celém spektru porovnávaných příjmů velice podobné daňovému zatížení poplatníka P2. V případě České republiky je možno vypočítat, že hranice příjmů, do které je poplatník zatížen negativní daní je posunuta do rozmezí od 0,75 do násobků průměrné mzdy. Celkově je opět průměrně vystaven poplatník nejvyššímu zatížení ve Slovinsku a Chorvatsku a nejnižšímu v Černé Hoře a Albánii.

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo provést komparaci daňového zatížení a daňové povinnosti plynoucí ze zdanění osobní důchodovou daní u vybraných modelových poplatníků v České republice, Chorvatsku, Slovinsku, Černé Hoře, Albánii a Srbsku se zaměřením na příjmy ze závislé činnosti.

Práce byla rozčleněna na tři kapitoly. V první z nich byly definovány daně, jednotlivé funkce daní, základní principy zdanění a také rozdílné přístupy ke klasifikaci daní. Následně byla podrobně charakterizována osobní důchodová daň, její historický vývoj, předmět daně, základ daně, daňové úlevy a sazby daně. V další části této kapitoly bylo definováno daňové zatížení a daňová povinnost poplatníka. V závěru první kapitoly byla popsána problematika příspěvků na sociální pojištění.

V druhé části práce byly popsány legislativní úpravy osobní důchodové daně platné v roce 2013 ve sledovaných zemích. Pro autenticitu výpočtů nutných pro sestavení závěrečné aplikační části zde byla u každé země také nastíněna charakteristika výběru a platby příspěvků na sociální pojištění. Legislativa platná v jednotlivých zemích se výrazně liší, i když teoretický způsob výpočtu osobní důchodové daně je ve všech státech zachován. Odlišnosti je možno nalézt jak ve způsobu úpravy základu daně o příspěvky na sociální pojištění, tak v možnosti poplatníků čerpat daňová zvýhodnění, ale pochopitelně také ve výši a struktuře samotné sazby daně.

Závěrečná, třetí část bakalářské práce byla věnována samotné komparaci daňového zatížení a daňové povinnosti modelových poplatníků v rámci jednotlivých zemí. Poplatníci byli navoleni s cílem postihnout co nejširší spektrum sociálních situací. Komparované ukazatele byly sledovány v širokém rozsahu rozličných výší příjmů s cílem zaznamenat vliv výše příjmu na daňové zatížení a daňovou povinnost.

Daňové zatížení a daňová povinnost modelových poplatníků bylo nejprve porovnáváno v rámci jednotlivých států. Z tohoto šetření vyšlo jasně najevo, že nejvyšší rozdíl ve zdanění jednotlivých poplatníků se vyskytuje v České republice a je způsobený přítomností daňového bonusu pro poplatníky, kteří vyživují své nezaopatřené příbuzné.

V druhé části komparace bylo daňové zatížení modelových poplatníků porovnáváno mezi jednotlivými zeměmi. Z tohoto srovnání jasně vyplynulo, že svobodný a bezdětný poplatník P1 je osobní důchodovou daní nejvíce zatížen ve Slovinsku a nejméně v Černé Hoře. Poplatník P2, který vyživuje dvě děti a nezaopatřenou manželku je nejvíce daní zatížen opět ve Slovinsku a naopak nejméně v České republice, kde se vyskytuje v nižších hladinách

příjmů negativní zdanění. Stejná situace je i u poplatníka P3, který jako samoživitel pečuje o dvě děti.

Seznam použité literatury

Knihy

1. DAVID, Petr. *Teorie daňové incidence*. Brno: CERM, 2007. 112 s. ISBN 978-80-7204-522-8.
2. KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia ČR, 2000. 225 s. ISBN 80-902752-2-2.
3. KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
4. SCHELLEKENS, Marnix. *European tax handbook 2013*. Amsterdam: IBFD, 2013. 988 p. ISBN 978-90-8722-193-5.
5. ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 5. vyd. Praha: Linde, 2012. 400 s. ISBN 978-80-7201-881-9.
6. ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-08.

Elektronické zdroje

8. BANK OF ALBANIA: *Offical Exchange Rates* [online]. BOA [29.2.2014]. Dostupné z: http://www.bankofalbania.org/web/Exchange_Rates_2014_2.php
9. BANK OF SLOVENIA: *Exchange rates and precious metals prices* [online]. BOS [29.2.2014]. Dostupné z: <https://www.bsi.si/podatki/tec-bs-en.asp?MapaId=1236>
10. CENTRAL BANK OF MONTENEGRO: *Monetary statistics* [online]. CBOM [29.2.2014]. Dostupné z: <http://www.cb-mn.org/eng/index.php?mn1=statistics>
11. CROATIAN NATIONAL BANK: *Statistics* [online]. CNB [28.2.2014]. Dostupné z: <http://www.hnb.hr/statistika/estatistika.htm>
12. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Kurzy devizového trhu* [online]. ČNB [3.3.2014]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/

13. DELOITTE: *Deloitte International Tax Source* [online]. DELOITTE [16.2.2014]. Dostupné z: <http://www.deloitte.com/taxguides>
14. EUROSOP: *Fakta o EU* [online]. EUROSOP [24.2.2014]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/76/sekce/institute-eu/>
15. EUROSTAT: *Statistics database* [online]. EUROSTAT [24.2.2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
16. KPMG: *Tax tools & resources* [online]. KPMG [16.2.2014]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/default.aspx>
17. NATIONAL BANK OF SERBIA: *Exchange rate of the Dinar* [online]. CNB [1.3.2014]. Dostupné z: http://www.nbs.rs/internet/english/40/40_5/indikativni_kurs.html
18. The Heritage Foundation: *Country ratings* [online]. THF [8.4.2014]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/ranking>

Zákony

19. Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů (zákon o daních z příjmů). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013. Dostupný také z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dprij-2013-44/>

Seznam zkratk

ALL	albánský lek
CZK	koruna česká
EU	Evropská unie
EUR	euro
HDP	hrubý domácí produkt
HRK	chorvatská kuna
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
RSD	srbský dinár

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2014

.....*Karel Staněk*.....
Karel Staněk

Seznam příloh

Příloha č. 1 Výpočet daňového zatížení a daňové povinnosti poplatníků s průměrnou
mzdou ve vybraných zemích.

Příloha č. 1 Výpočet daňového zatížení a daňové povinnosti poplatníků s průměrnou mzdou
ve vybraných zemích

Posloupnost výpočtu daňové povinnosti a daňového zatížení modelových poplatníků P1,P2 a P3 dosahujících příjmů ze závislé činnosti na úrovni průměrné mzdy v České republice v CZK

Poplatník	P1	P2	P3
Hrubá mzda	298 032	298 032	298 032
Příspěvky na sociální zabezpečení	101 331	101 331	101 331
Základ daně	399 363	399 363	399 363
Daň	59 895	59 895	59 895
Sleva na poplatníka	24 840	24 840	24 840
Sleva na partnera	-	24 840	-
Daň po slevách	35 055	10 215	35 055
Sleva na vyživované děti	-	26 808	26 808
Daňová povinnost	35 055	-16 593	8 247
Daňový bonus	-	16 593	-
Daňové zatížení	12%	-6%	3%

Posloupnost výpočtu daňové povinnosti a daňového zatížení modelových poplatníků P1,P2 a P3 dosahujících příjmů ze závislé činnosti na úrovni průměrné mzdy v Chorvatsku v HRK

Poplatník	P1	P2	P3
Hrubá mzda	96 168	96 168	96 168
Příspěvky na sociální zabezpečení	19 234	19 234	19 234
Základ daně	76 934	76 934	76 934
Zvýhodnění poplatníka	26 400	26 400	26 400
Zvýhodnění partnera	-	13 200	-
Zvýhodnění vyživovaných dětí	-	31 680	31 680
Základ daně po zvýhodnění	50 534	5 654	18 854
Daňová povinnost	9 202	679	2 263
Daňové zatížení	10%	1%	2%

Posloupnost výpočtu daňové povinnosti a daňového zatížení modelových poplatníků P1,P2 a P3 dosahujících příjmů ze závislé činnosti na úrovni průměrné mzdy ve Slovinsku v EUR

Poplatník	P1	P2	P3
Hrubá mzda	19 406	19 406	19 406
Příspěvky na sociální zabezpečení	4 289	4 289	4 289
Základ daně	15 117	15 117	15 117
Zvýhodnění poplatníka	3 303	3 303	3 303
Zvýhodnění partnera	-	2 437	-
Zvýhodnění vyživovaných dětí	-	4 874	4 874
Základ daně po zvýhodnění	11 815	4 504	6 941
Daňová povinnost	2 308	721	1 111
Daňové zatížení	12%	4%	6%

Posloupnost výpočtu daňové povinnosti a daňového zatížení modelových poplatníků P1,P2 a P3 dosahujících příjmů ze závislé činnosti na úrovni průměrné mzdy v Černé Hoře v EUR

Poplatník	P1	P2	P3
Hrubá mzda	8 676	8 676	8 676
Příspěvky na sociální zabezpečení	2 082	2 082	2 082
Základ daně	6 594	6 594	6 594
Daňová povinnost	593	593	593
Daňové zatížení	7%	7%	7%

Posloupnost výpočtu daňové povinnosti a daňového zatížení modelových poplatníků P1,P2 a P3 dosahujících příjmů ze závislé činnosti na úrovni průměrné mzdy v Albánii v ALL

Poplatník	P1	P2	P3
Hrubá mzda	631 200	631 200	631 200
Příspěvky na sociální zabezpečení	70 694	70 694	70 694
Základ daně	631 200	631 200	631 200
Daňová povinnost	63 120	63 120	63 120
Daňové zatížení	10%	10%	10%

Posloupnost výpočtu daňové povinnosti a daňového zatížení modelových poplatníků P1,P2 a P3 dosahujících příjmů ze závislé činnosti na úrovni průměrné mzdy v Srbsku v RSD

Poplatník	P1	P2	P3
Hrubá mzda	750 495	750 495	750 495
Příspěvky na sociální zabezpečení	135 089	135 089	135 089
Základ daně	885 584	885 584	885 584
Daňová povinnost	90 059	90 059	90 059
Daňové zatížení	12%	12%	12%